Obilježja investicijskog plana za Europu

Varat, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

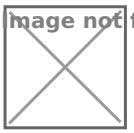
2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:227184

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

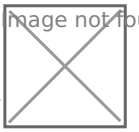
Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
"Dr. Mijo Mirković"

IVANA VARAT

OBILJEŽJA INVESTICIJSKOG PLANA ZA EUROPU

DIPLOMSKI RAD

PULA, 2016.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
"Dr. Mijo Mirković"

IVANA VARAT

OBILJEŽJA INVESTICIJSKOG PLANA ZA EUROPU

JMBAG: 462-ED, redoviti student
Studijski smjer: Diplomski studij, Turizam i razvoj

Predmet: Gospodarstvo Europske Unije
Znanstveno područje: Društvena znanost
Znanstveno polje: Ekonomija
Znanstvena grana: Međunarodna ekonomija

Mentor: Prof.dr.sc. Ines Kersan Škabić

Pula, lipanj 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, Ivana Varat kandidat za magistra poslovne ekonomije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Ivana Varat

_____

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Ivana Varat dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom "Obilježja Investicijskog plana za Europu" koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

Ivana Varat

_____

U Puli,_____

SADRŽAJ

1. UVOD 1

2. INVESTICIJE I GOSPODARSKI RAST EUROPE 3

2.1. Pojam i vrste investicija 3

2.2. Investicije i gospodarski rast 7

2.3. Investicijska klima u Europi od 2005.-2015. godine 8

2.4. Financijska kriza 2008. godine 19

2.5. Europa 2020 25

3. INVESTICIJSKI PLAN ZA EUROPU 29

3.1. Obilježja investicijskog plana za Europu 30

3.2. Prioritetna područja plana 32

4. EUROPSKI FOND ZA STRATEŠKA ULAGANJA I EUROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOVI 36

4.1. ESI (Europski strukturni i investicijski fondovi) 36

4.2. EFSU (Europski fond za strateška ulaganja) 37

4.3. Rezultati Investicijskog plana za Europu 44

5. HRVATSKA I INVESTICIJSKI PLAN ZA EUROPU 51

5.1. Temeljna obilježja hrvatskog gospodarstva 51

5.2. Prijavljeni projekti i rezultati 57

6. ZAKLJUČAK 59

LITERATURA 60

POPIS TABLICA I GRAFOVA 62

PRIVITAK 63

SAŽETAK 64

SUMMARY 65

1. UVOD

Glavni ciljevi gospodarskog razvitka odnose se na povećanje prihoda i blagodati društva. Riječ je o ciljevima poput slijedećih: porast proizvodnosti, rast životnog standarda, bolja socijalna i zdravstvena skrb, visoka zaposlenost, veći izvoz i konkurentnost ekonomije.[1]

Gospodarski rast se temelji na investicijama koje ujedno pridonose ostvarenju mnogih drugih ciljeva politika EU. Da bi se zadovoljile stalno rastuće potrebe stanovništva, ljudsko društvo je prisiljeno na proces stalnog obnavljanja proizvodnje različitih materijalnih dobara i usluga. Osnovna karakteristika investiranja je ulaganje sredstava, a ono što je ključno je da ta ulaganja ne donose korist odmah već nakon nekog vremenskog perioda. Možemo reći da je investiranje zapravo odricanje od potrošnje u sadašnjosti radi ostvarivanja određenih koristi u budućnosti.

Investicije predstavljaju neophodan uvjet ostvarenja samog napretka i realizacije konstantnog nastojanja čovjeka da ovlada prirodnim silama i iskoristi ih što bolje u svoju korist. Bez investiranja nema tehnološkog napretka, odnosno napretka općenito. Tema ovog diplomskog rada je detaljnije prikazati te analizirati „Investicijski plan za Europu“, poznatiji kao „Junckerov plan" kojim se nastoji potaknuti razvoj zemalja članica. Osnovni cilj plana je otvoriti put investicijama uz potporu europskih institucija ostvarujući pri tome razvoj u manje razvijenim regijama, stvaranje globalnog europskog tržišta uz digitalizaciju postojećeg, postepeno prilagođavanje klimatskim promjenama, zaposlenost, te rast i razvoj društva u konačnici.

Rad se sastoji od pet poglavlja, te se u drugom poglavlju fokusira na pojam investicija i investiranja primijenjen na razvoj investicijskih ulaganja u Europi posljednjih 15 godina. Treće poglavlje se odnosi na glavni predmet diplomskog rada a to je Junckerov plan, odnosno, Investicijski plan za Europu uz objašnjenje koji su razlozi nastanka, planovi, misija i vizija samog projekta te prioritetni ciljevi.

---

[1] K. Čosić, R. Fabac, Gospodarski rast, tehnološki razvitak i suvremeno obrazovanje, Ekonomski pregled, (2001), str. 516.-544.

Četvrtim poglavljem je obuhvaćen veoma bitan fond - Europski fond za strateška ulaganja koji je glavni instrument za izvršenje samog investicijskog plana te su navedeni i pojašnjeni ESI (Europski investicijski i strukturni fondovi), čija je uloga također potaknuti investicije i razvoj te pomoći prilikom ostvarenja ciljeva EU koji uključuju pametan, održivi i uključiv rast. U zadnjem poglavlju cilj je navesti i objasniti koja je pozicija Hrvatske unutar samog plana, investicijski projekti koji su prijavljeni na natječaj te odobrenja i napredak izvršenja istih.

Prilikom istraživanja te pisanja diplomskog rada korištene su metode analize i sinteze, induktivna te deduktivna metoda, te povijesna metoda kako bi se što zornije prikazao i objasnio cilj Investicijskog plana te strategija, postupak i napredak izvršenja navedenog.

2. INVESTICIJE I GOSPODARSKI RAST U EUROPI

Gospodarski rast u Europi je usko povezan s investicijama te ga potiču razvojne politike Europske Unije koje su usmjerene na otvaranja radnih mjesta, poslovnu konkurentnosti, održivi razvoj te poboljšanja kvalitete života građana svih regija i gradova Europske unije.

2.1. Pojam i vrste investicija

Investicijom se može označiti bilo kakvo ulaganje, primarno novčanih sredstava, radi stjecanja određenih ekonomskih koristi, odnosno profita. Može se ulagati u financijske oblike imovine i s njima izjednačene investicije ili pak u realne oblike imovine koji omogućavaju ostvarivanje ekonomskih koristi odnosno profita kroz određene produktivne poslovne aktivnosti. [2]

Investicije imaju dvostruku ulogu u određivanju bruto domaćeg proizvoda, s obzirom na povećanje investicija koje označavaju povećanje kapitalne opremljenosti rada, također utječe i na povećanje proizvodnje i dohotka na strani ponude a istodobno je investicijska potrošnja vrlo važna komponenta agregatne potražnje, čija promjena procesom multiplikatora utječe ujedno na promjenu domaćeg proizvoda. Ekonomska kategorija investicija može se definirati na razne načine no najučestalija je ona definicija u kojoj pod pojmom investicija u najširem smislu te riječi podrazumijevamo ulaganja u fiksne i obrtne fondove. Prema tome možemo reći da investicije predstavljaju onaj dio društvenog proizvoda koji se u procesu njegove konačne raspodijele i upotrebe nije iskoristio, nego je upotrebljen za zamjenu istrošenih i dotrajalih te za izgradnju novih kapaciteta.[3]

Takvo definiranje pojma investicija bilo je prihvaćeno u praksi sve do 1957. godine. Sredinom te godine naša je službena statistika napustila takav koncept o investicijama i prihvatila koncept koji su preporučili ekonomisti metodolozi iz organizacije Ujedinjenih naroda i koji je prihvatila većina zemalja članica.

---

[2] P. Samuelson, W. Nordhouse, Ekonomija, Mate, Zagreb., 2011., str- 386.-408.
[3] Ibidem. Str. 386-394.

Investicije mogu biti financijske i realne. Financijske investicije su ulaganja štednje privrednih subjekata u vrijednosne papire, što znači transfer samo financijskih sredstava među privrednim subjektima, te se njima ne mijenja veličina nacionalnog bogatstva. Realne investicije su vrijednost dijela domaćeg proizvoda koji je utrošen na opremu, zgrade i zalihe. One ujedno mogu biti proizvodne i neproizvodne. Pri čemu je najvažnija stavka neproizvodnih investicija stambena investicija. Proizvodne se dijele na investicije u osnovna i obrtna sredstva. Investicije u osnovna sredstva mogu biti bruto i neto investicije pri čemu su bruto-investicije bruto-povećanje fiksnih fondova, realnog kapitala u određenom razdoblju. Kada od bruto-investicija oduzmemo amortizaciju dobijemo neto-investicije koje predstavljaju neto-porast stanja kapitala, što uz danu veličinu i strukturu radne snage, proizvodnih resursa i tehnologije, znači porast proizvodnog kapaciteta nacionalne privrede. [4]

Prema tom konceptu, pod investicijama se podrazumijevaju samo ona ulaganja koja su izvršena za zamjenu dotrajalih i istrošenih i izgradnju novih kapaciteta, dok se održavanje postojećih kapaciteta ne smatra investicijskom djelatnošću, već ono tereti troškove domaće proizvodnje.

Ta se logičnost i prihvatljivost ogleda prije svega u činjenici da investicijsko održavanje nema za posljedicu ni zamjenu postojećih dotrajalih ni izgradnju novih kapaciteta, što znači da nema za posljedicu ni zamjenu ni povećanje fiksnih fondova, te prema tome nema po svojoj osnovi investicijski karakter. Time se ukupno proizvedeno nacionalno bogatstvo povećava i akumulira u procesu investiranja kao rezultat odgovarajućih veličina investicija.[5]

Postoji veliki broj različitih definicija pojma investicija i investiranja, iako ne postoji opća suglasnost oko definicije investicija, ali se većinom autori slažu da investicije tj. investiranje predstavlja podnošenje žrtava, odricanje od potrošnje u sadašnjosti, da bi se dobile određene koristi u budućnosti. Iako investicije predstavljaju jednu od najvažnijih determinanti gospodarskog rasta pogrešno je zaključiti da maksimalna

[4] M. Babić, Makroekonomija, Tisak, Zagreb, 2007., str. 275.-276.

[5] Ibidem. str: 275-276.

stopa investiranja dovodi do maksimalne stope gospodarskog rasta jer na porast samog dohotka utječu i drugi faktori. Također je potrebno razlikovati akumulacije i investicije. Akumulacija je kategorija namijenjene raspodjele društvenog proizvoda i nacionalnog dohotka, dok su investicije kategorija njihove konačne upotrebe. Investicijskom politikom se stvaraju uvjeti za pravilan izbor ekonomskih prioriteta i takvu kombinaciju proizvodnih faktora koja pruža najveće izglede za povećanje proizvodnje. Pored obujma i strukture investicija, posebno je važno pitanje efikasnosti investicija. Investicije predstavljaju dio društvenog proizvoda koji nije potrošen u određenom periodu te je na kraju perioda negdje investiran. Tako se investicijama uvećava imovina kojom se raspolaže.

Pojam i vrste investicija od ključnog su značaja za povećanje bogatstva jednog društva. Promjenom obujma investicija može se utjecati na proizvodnju i zaposlenost preko agregatne ponude i agregatne potražnje. Kod agregatne potražnje, promjene u investicijskoj potrošnji imaju multiplikativni efekt na nivo nacionalnog dohotka. Kada je riječ o agregatnoj ponudi, povećanje investicija dovodi do povećanja kapitalne opremljenosti što utječe na povećanje proizvodnje i nacionalnog dohotka. Investicije preko agregatne potražnje utječu na proizvodnju u kratkom roku, a preko agregatne ponude u dugom roku. Obujam investicija može značajno varirati po pojedinim periodima, pa je neophodno ispitati sve faktore koji mogu utjecati na obujam investicija. Država često koristi kamatnu stopu kao instrument kojim utječe na obujam investicija u pojedinim sektorima. Osim kamatne stope, obujam investicija ovisi i o prihodima i troškovima investiranja kao i o relativno nepredvidivim i dinamičnim elementima izvan ekonomskog sustava kao što su: tehnološke promjene, političke promjene, novi proizvodi, zakonodavna rješenja, itd.[6]

Pojam i vrste investicija u jednoj zemlji podrazumijevaju osnovnu podjelu na:

- Privredne i neprivredne investicije,
- Investicije za prostu i investicije za proširenu reprodukciju,
- Investicije u osnovna i investicije u obrtna sredstva,
- Bruto i neto investicije,

[6] D. Veličković, S. Barać, Makroekonomija, Univerzitert Singidunum., Beograd, 2009., str. 188.

- Demografske i ekonomske investicije.[7]

Prema tehničkoj strukturi investicije dijelimo na:

- Ulaganja u objekte, opremu, instalacije, postrojenja,
- Ulaganja za osiguranje trajnih obrtnih sredstava,
- Ulaganja u nove konstrukcije i prototipove,
- Ulaganja u poboljšanja postojećih i razvoj,
- Ulaganja u nova tehničko-tehnološka rješenja i poboljšanje tehnološkog procesa,
- Ulaganja u obuku i u usavršavanje kadrova,
- Ulaganja u nabavku patenata, licenci i drugih prava,
- Ulaganja u naučna istraživanja,
- Ulaganja u razvoj trgovačke mreže, servise, reklamu,
- Ulaganja u osnovno stado,
- Ulaganja u dugogodišnje zasade i šume[8]

Na mikroekonomskom nivou, odnosno s aspekta pojedinca, dobre i isplative investicije su najbolji put prema financijskoj nezavisnosti. Postoje razni oblici investiranja, pri čemu je jedan od najpoznatijih burza. Iz makroekonomske je literature već poznato da su bitni faktori gospodarskog rasta akumulacija kapitala, tehnološki napredak i ulaganje u obrazovanje. Ako razvoj financijskog sustava pridonosi ovim faktorima, tada on potiče gospodarski rast. Za akumulaciju kapitala i tehnološki napredak bitne su produktivne investicije, a za financiranje investicija bitna je štednja. Dakle, treba mobilizirati štednju iz sektora koji više štede prema sektorima koji više investiraju, a to čini financijski sustav. Zaključuje se da razvijeniji financijski sustav pridonosi boljoj alokaciji štednje te potiče investicije i rast.

Međutim, pokazalo se da ovako jednostavno objašnjenje ne mora biti realno. Ponajprije, u stvarnosti se samo jedan dio štednje iskoristi za investicije dok je preostali izgubljen zbog mnogih faktora poput aktualnih troškova posredovanja banaka, oligopolističkog ponašanja i veće sklonosti trošenju prikupljenih poreznih

[7] Ibidem., str 191.
[8] Ibidem, str 192.-193.

prihoda na potrošačka dobra umjesto u investicije.

Iz toga slijedi da razvoj financijskog sustava može poticati gospodarski rast preko manjeg udjela „izgubljene“ štednje, rasta granične proizvodnosti kapitala i stimuliranjem sklonosti štednji. Funkciji mobilizacije štednje pridodaje još nekoliko njih, preko kojih razvijen financijski sustav može pozitivno djelovati na gospodarski rast: poboljšanje alokacije resursa, poboljšana kontrola korporacija, olakšavanje upravljanja rizikom te olakšavanje trgovine robom i uslugama.[9]

2.2. Investicije i gospodarski rast

Veza između financijskog razvitka i gospodarskog rasta odavno je predmet istraživanja ekonomista. Još je Bagehot ustanovio da uspješnija mobilizacija štednje može poboljšati alokaciju resursa i potaknuti tehnološke inovacije te samim time poticati gospodarski rast. Također je isticao da su usluge financijskih posrednika bitne za poticanje tehnološkog napretka i ekonomskog razvoja. Njegovo je stajalište da financijski sustav potiče gospodarsku aktivnost stimuliranjem tehnoloških inovacija tako da identificira poduzetnike koji imaju najveću mogućnost implementacije njihovih izuma i opskrbi ih sredstvima.[10] U novijim empirijskim radovima koji analiziraju vezu između financija i gospodarskog rasta neophodno je navesti istraživanje Raymonda Goldsmitha koji je za indikator financijskog razvoja uzeo udio aktive financijskih posrednika u BDP-u, te je potvrdio pozitivnu vezu između razvoja i gospodarske aktivnosti.[11] Prema Scottu, investicije (bez obzira u što) stvaraju nove investicijske mogućnosti, a to osigurava da ne počne djelovati zakon opadajućih prinosa na ulaganja u kapital. Tehnološki napredak potpuno ovisi upravo o investicijama.[12] Napredak ekonometrijske analize omogućio je pojavu radova koji su analizirali vezu između financijskog razvitka i gospodarskog rasta. Razvijenost financijskog sustava može biti u pozitivnoj korelaciji s budućim rastom jednostavno zato što se i financijski

[9] Ibidem., str. 188
[10] W. Bagehot, Description of the money market, (1873.) http://oll.libertyfund.org/ 24.05.2016
[11] R. Goldsmith, Comparative study of economic growth and structure, (1959.), http://www.nber.org/books/unkn59-1 24.05.2016
[12] M. Scott, A New View of Economic Growth-Four Lectures,(1991). World Bank Discussion Paper no. 131, Washington, D.C.

sustav razvija u očekivanju budućeg ekonomskog rasta. Nadalje razlike u političkim sustavima, zakonskim tradicijama ili institucijama također mogu biti predvodnici i financijskog razvoja i ekonomskog rasta.

S mikroekonomskog aspekta pojma investicija podrazumijeva se trošenje sredstava za zamjenu postojećih i izgradnju novih fiksnih fondova, bez obzira na strukturu izvora njihovog financiranja. Dok je za makroekonomske aspekte analize investicija vrlo relevantna informacija o njihovoj ekonomskoj strukturi, za mikroekonomske aspekte analize investicija ta informacija uglavnom irelevantna. Kada je riječ o razlikama između makroekonomskog i mikroekonomskog pojma investicija, te se razlike uglavnom svode na pitanje relevantnosti i irelevantnosti izvora sredstava za njihovo financiranje.[13] Vojnić u svom članku upozorava na problem razlika između amortizacije i zamjene. Već je tada otkrio da se akumulacija fiksnog kapitala ne može konzistentno definirati na osnovi dviju, klasičnih, makroekonomskih kategorija investicija (u bruto i neto izrazu), već da je za to potrebno uvesti treću makroekonomsku kategoriju investicija, a to su nove investicije.[14]

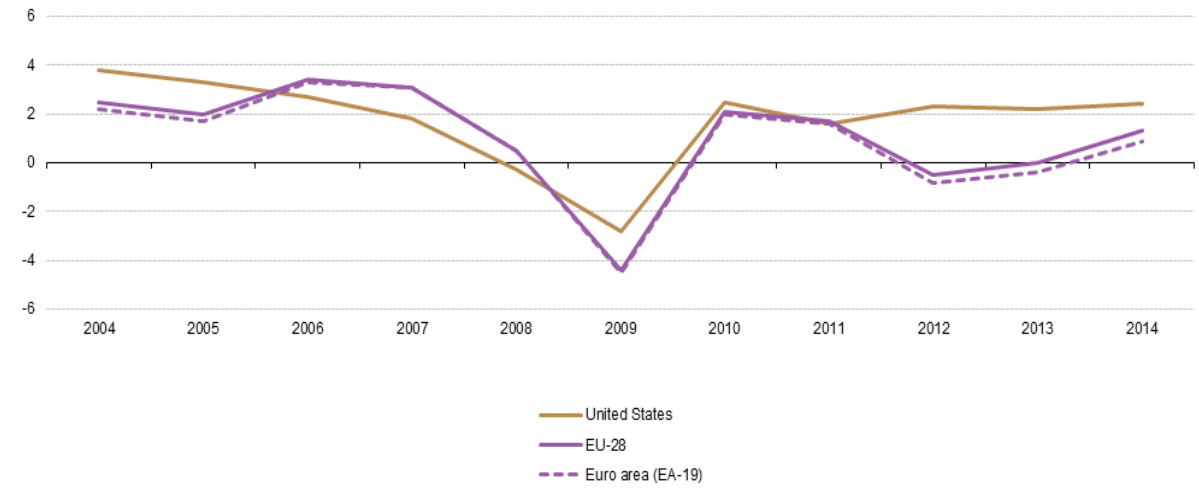
2.3. Investicijska klima u Europi od 2005.-2015. godine

Investicije u Europskoj uniji su se postepeno od osnutka kretale uzlaznom putanjom što je vidljivo iz analiziranih grafova. Točnije, do trenutka kada svijet pogađa velika financijska i gospodarska kriza ostavljajući za sobom veliki trag obilježen padom investiranja.

[13] Ž. Bogdan, Pregled istraživanja o vezi između razvijenosti financijskog sustava i gospodarskog rasta, Pregledni rad, br. 1., 2010., str. 138 do 154

[14] D. Vojnić, Investicije i ekonomski razvoj.1970., Ekonomski institut i Informator, Zagreb, str: 15.

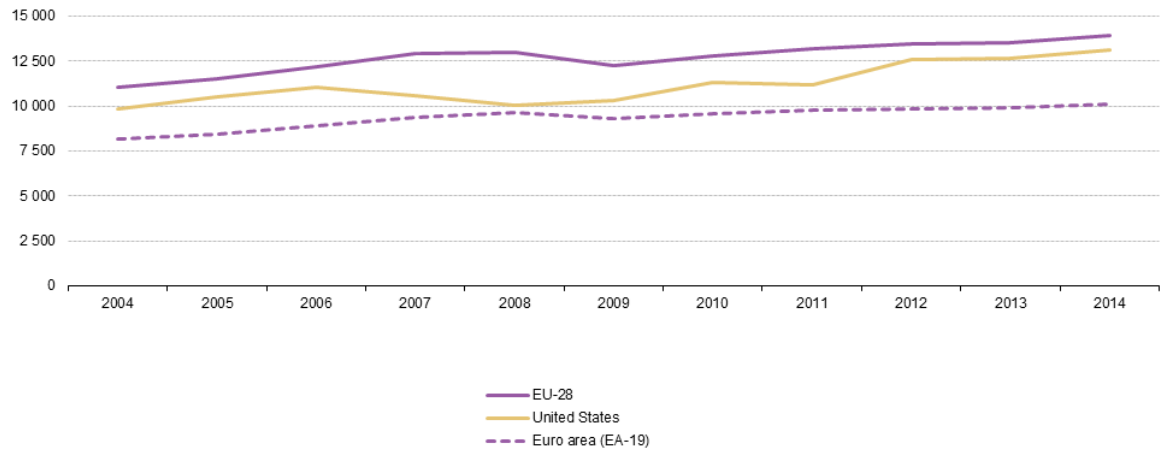
Grafikon 1: Rast stvarnog BDP-a, 2004. – 2014. godine (promjena u usporedbi s prethodnom godinom u %)[15]

Source: Eurostat (online data code: nama_10_gdp)

Izvor: Eurostat

Grafikon 2: BDP u tekućim tržišnim cijenama od 2004.-2014. godine (u mlrd eura)[16]

Source: Eurostat (online data codes: tec00001 or nama_10_gdp)

Izvor: Eurostat

[15] Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained, File: GDP at current market prices, 2004.-2014. (billion EUR) YB15.png 02.06.2015.

[16] Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained, File:Real GDP growth, 2004–14 (% change compared with the previous year) YB15.png, 02.06.2015.

Rast BDP-a država EU-28 (u tekućim cijenama) znatno je usporio 2008. i BDP se 2009. znatno smanjio uslijed svjetske financijske i gospodarske krize. Razina BDP-a država EU-28 oporavila se 2010. i taj se rast nastavio (ali sve sporijim ritmom) u razdoblju 2011. – 2013., da bi 2014. rast ponovno ubrzao uz povećanje BDP-a u tekućim cijenama za 3,0 %. Do 2014. BDP u EU-28 dosegao je 13,9 bilijuna (13 900 milijardi EUR), odnosno otprilike 6,2 % više nego u Sjedinjenim Državama.[17]
U europodručju (EA-19) ostvareno je 72,6 % BDP-a država EU-28 u 2014., što je pad od 75,8 % u odnosu na 2009. Zbroj pet najvećih gospodarstava država članica EU-a (Njemačka, Ujedinjena Kraljevstvo, Francuska, Italija i Španjolska) iznosio je 71,4% u 2014. Pri analizi je bitno napomenuti da usporedbe među državama treba raditi s oprezom jer posebno promjene tečaja mogu znatno utjecati na podatke o nominalnom BDP-u kod pretvaranja u zajedničku valutu.
Za ocjenjivanje životnog standarda primjerenije je upotrebljavati BDP po glavi stanovnika u standardima kupovne moći (PPS), tj. prilagođen veličini gospodarstva u odnosu na broj stanovnika i razlike u cijenama među državama. Prosječni BDP po glavi stanovnika u EU-28 iznosio je 2013. ukupno 26,6 tisuća PPS-a, nešto iznad vrhunca (25,9 tisuća PPS-a) ostvarenog 2008. prije nego što su se osjetili učinci financijske i gospodarske krize. Relativni položaj pojedinih država može se izraziti usporedbom s tim prosjekom pri čemu je utvrđena vrijednost za EU-28 jednaka 100. Najviša vrijednost među državama članicama EU-a zabilježena je za Luksemburg u kojem je BDP po glavi stanovnika u PPS-u iznosio otprilike 2,6 puta prosjek EU-28 iz 2013. (što se djelomično može objasniti važnošću prekograničnih radnika iz Belgije, Francuske i Njemačke). S druge strane, BDP po glavi stanovnika izražen u PPS-u bio je 2013. u Bugarskoj manji od polovine prosjeka EU-28.[18]
Iako bi se podaci o PPS-u u načelu trebali upotrebljavati za usporedbe među državama u jednoj godini, a ne tijekom vremena, kretanja tih podataka u prošlom desetljeću upućuju na to da je došlo do djelomične konvergencije životnih standarda jer se većina država članica koje su pristupile EU-u 2004., 2007. i 2013. približila prosjeku EU-a unatoč nekim nazadovanjima tijekom financijske i gospodarske krize.

[17] Europa http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained svibanj, 2015.
[18] Europa http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained svibanj, 2015.

Dok su Luksemburg, Njemačka i Austrija dodatno povećali rastojanje u odnosu na prosjek EU-28, kada se situacija 2013. usporedi sa situacijom 2003., nekoliko drugih država članica iz EU-15, posebno Ujedinjena Kraljevina, Irska, Francuska i Belgija, približile su se prosjeku EU-28 u istom razdoblju u kojem su Italija i Španjolska pale s razine iznad prosjeka EU-28 ili razine jednake tom prosjeku na razinu ispod tog prosjeka. Litva, Rumunjska, Estonija, Slovačka, Latvija, Poljska i Bugarska ostvarile su do 2013. najveći napredak od razine ispod prosjeka prema prosjeku EU-28, dok je Grčka pala još više ispod prosjeka EU-28, kao i Cipar i Slovenija, ali u potonjima je to mnogo manje izraženo.[19]

Posljedica svjetske financijske i gospodarske krize bila je velika recesija u EU-u i SAD-u tijekom 2009. nakon koje je uslijedio oporavak 2010. Nadolazeća kriza bila je očita već 2008. kada se stvarni (realni) BDP SAD-a relativno malo smanjio, dok se u EU-28 smanjila stopa porasta. Stvarni BDP smanjio se 2009. za 4,4 % u EU-28, a u SAD-u zabilježeno je smanjenje od 2,8 %. Uslijed oporavka EU-28 povećao se BDP u stalnim cijenama za 2,1 % tijekom 2010. nakon čega je uslijedio daljnji rast od 1,7% u 2011. Nakon toga, BDP se smanjio za 0,5% u 2012., 2013. nije bilo promjena, a rast je ponovno zabilježen 2014. (1,3 %). Odgovarajuće stope rasta u europodručju (EA-19) u 2010. i 2011. bile su slične stopama u EU-28, ali je smanjenje tijekom 2012. bilo veće (–0,8%) i nastavilo se 2013. (–0,4 %), prije ponovnog slabijeg rasta (0,9 %) od onoga u EU-28 u cjelini tijekom 2014. Oporavak u Sjedinjenim Državama bio je nešto brži nego u EU-28 tijekom 2010., a slično je bilo i 2011. Dok je 2012. rast u EU-28 usporio, u Sjedinjenim Državama on se nastavio po stopi rasta većoj od 2,0 % u razdoblju 2012. – 2014.

Unutar EU rast stvarnog (realnog) BDP-a znatno se razlikovao tijekom vremena i među državama članicama. Nakon što se 2009. smanjio u svim državama članicama osim Poljske, gospodarski rast nastavio se 2010. u 22 države članice i taj se obrazac nastavio 2011. kada je zabilježen rast stvarnog BDP-a u 24 države članice EU-a. Međutim, taj je rast prestao 2012. kada je manje od pola (13) država članica izvijestilo o gospodarskom rastu, da bi se 2013. taj broj povećao na 17, a 2014. na 23 (od 27 država za koje su dostupni podaci).[20]

---

[19] Ibidem.

[20] Europa http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained svibanj,2015

Najveće stope rasta u 2014. zabilježene su u Irskoj (4,8 %), Mađarskoj (3,6 %), Malti (3,5 %) i Poljskoj (3,4 %). Rast u Španjolskoj bio je 2014. (1,4 %) jedva iznad prosjeka EU-28 (1,3 %) i tada je po prvi puta nakon 2008. u španjolskom gospodarstvu zabilježen rast na godišnjoj razini. Iako je 2014. zabilježeni rast BDP-a u Portugalu (0,9 %) i Grčkoj (0,8 %) bio ispod prosjeka EU-28, to je za Portugal bio prvi zabilježeni rast na godišnjoj razini od 2010., a za Grčku prvi od 2007. Ciparsko, talijansko i finsko gospodarstvo zabilježilo je 2014. pad treću godinu zaredom, dok je u Hrvatskoj šestu godinu zaredom zabilježen pad stvarnog BDP-a. U tri od te četiri države članice pad zabilježen 2014. bio je relativno mali, osim u Cipru gdje se BDP smanjio za 2,3 %.

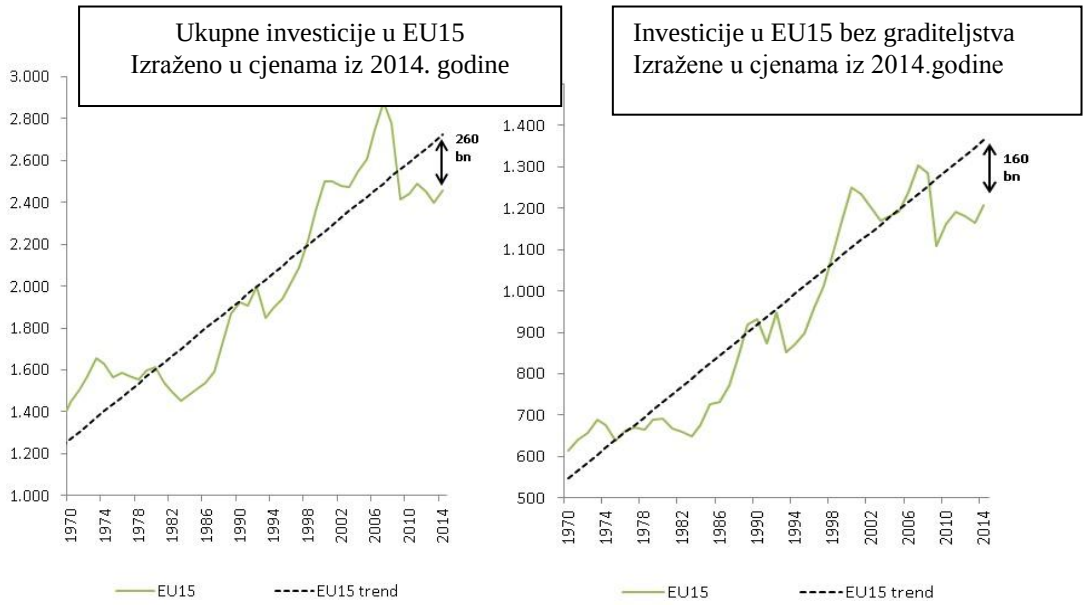
Analiza cijelog posljednjeg desetljeća pokazuje da su se zbog učinaka financijske i gospodarske krize pogoršali opći gospodarski rezultati država članica EU-a. Prosječne godišnje stope rasta EU-28 i europodručja (EA-19) između 2004. i 2014. iznosile su 0,9 % u EU-28 i 0,7 % u europodručju. Prema toj mjeri najveći rast zabilježen je u Poljskoj (prosječni rast od 3,9 % godišnje) i Slovačkoj (3,8 % godišnje), a nakon nje slijedile su Rumunjska (2,7 %), Bugarska, Latvija i Malta (sve 2,5 %). S druge strane, ukupno kretanje stvarnog BDP-a u razdoblju od 2004. do 2014. bilo je negativno u Grčkoj, Italiji i Portugalu.[21]

Razmatrajući BDP s aspekta ostvarenog proizvoda može se zaključiti da je između 2003. i 2013., udio industrije u dodanoj vrijednosti EU-28 smanjio se za 1,2 postotna boda na 19,1 % te ostao malo ispred distributivne trgovine, prijevoza, smještaja i usluga prehrane (19,0 %), koji su također zabilježili pad udjela za 0,7 postotnih bodova u tih 10 godina. S druge strane, udio javne uprave, obrazovanja i zdravlja povećao se za 1,0 postotnih bodova na 19,4 % u 2013., i oni su tako napredovali s trećeg mjesta i postali najveća djelatnost (na toj razini pojedinosti) u smislu dodane vrijednosti. Sljedeća najveća skupina djelatnosti 2013. bile su djelatnosti povezane s nekretninama (11,2 %), nakon kojih su slijedile stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne usluge(10,4 %), građevinarstvo (5,7 %), financijske i osiguravateljske usluge (5,5 %) te informacijske i komunikacijske usluge (4,5 %).

[21] Europa
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained svibanj,2015

Najmanji doprinos pružile su zabavne i ostale usluge (3,6 %) te poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (1,7 %).[22]

Graf 3. Ukupne investicije u EU15 od 1970. do 2014. godine

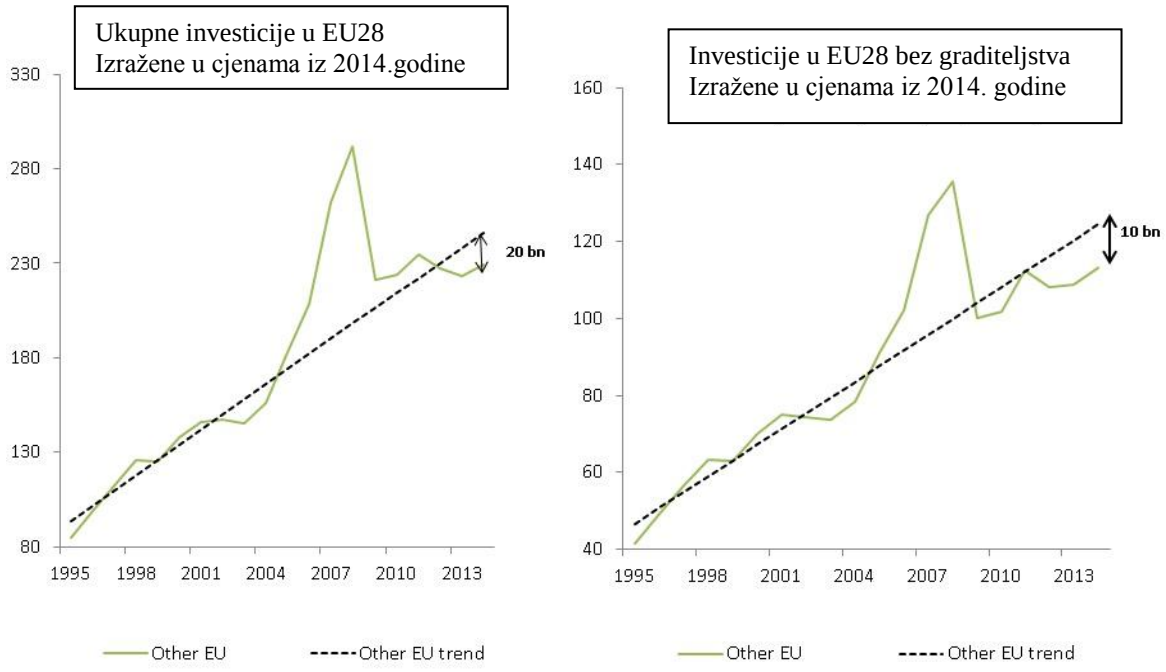
Izvor: AMECO

Graf 1. prikazuje razvoj ulaganja mjerena u cijenama iz 2014.godine u zemljama EU15 (za koje su podaci dostupni za mnogo duži period nego trenutnih EU28) od 1970. do 2014. godine. Vidljiv je uzlazni trend u razdoblju od 1970. do 2005. godine, s obzirom na godine građevinskog buma koji je utjecao na neke zemlje EU u 2006. i 2007. godini kada je dokumentirano odstupanje ulaganja iz ovog trenda. Linearni trend bilježi ukupni razvoj ulaganja što je vidljivo iz grafa. Investicije su u 2014.g bile 160 milijardi eura ispod trenda što upućuje na to da je EU bilježi znatno smanjenje investiranja te je potrebno primjeniti politiku poticanja rasta investicija te ulaganja.[23]

[22] Europa http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained svibanj,2015.

[23] Europa http://ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/ResultSerie.cfm , svibanj,2015.

Graf 1. Ukupne investicije u EU15 1995. do 2014. godine

Izvor: AMECO

Grafikon 2. Prikazuje države članice koje su pristupile Europskoj uniji od 2004. godine, za koje su podaci dostupni tek od 1995, dakle linearni trend za kraće razdoblje od 1995-2005, teško se može usporediti sa zemljama EU15, jer je ova grupacija došlo je do značajnog sustizanje rasta i vrlo značajnih kapitalnih priljeva iz zapadne Europe prije nego što su se pridružile Europskoj uniji. Kao što je prikazano na grafu, jaz je 20 milijardi eura za ukupne investicije, a 10 milijardi eura za ne-građevinskog ulaganja.[24]

[24] Europa
http://ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/ResultSerie.cfm

Tabela 1. Bruto investicije u fiksni kapital od 2005. do 2013. godine

Izraženo u cijenama iz 2015.godine, u mil. Eur.

Godina	*2005.*	*2006.*	*2007.*	*2008.*	*2009.*
EU28	*2,466,126.9*	*2,689,735.3*	*2,925,580.7*	*2,934,594.6*	*2,526,752.1*

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
EU28	2,576,398.5	2,667,686.8	2,658,896.8	2,612,458.1	2,710,373.1	2,864,078.9

Izvor: Eurostat[25]

Tabela 2. Bruto investicije u fiksni kapital od 2005. do 2015. godine

Izraženo u % BDP-u

Godina	*2005.*	*2006.*	*2007.*	*2008.*	*2009.*
EU28	*21.4*	*22.1*	*22.7*	*22.6*	*22.6*

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
EU28	20.1	20.2	19.8	19.3	19.4	19.6

Izvor: Eurostat[26]

Investicije u fiksni kapital (bruto domaće fiksne investicije) uključuju zemljišna ulaganja (ograde, odvode, i tako dalje); postrojenja, strojeve i opremu te izgradnju cesta, željezničkih pruga, i slično, uključujući i škole, urede, bolnice, privatne nastambe, te poslovne i industrijske objekte. Prethodne tablice prikazuju bruto investicje u zemljama Europe kroz period od zadnjih 10 godina izraženo u mil eura. [27]

[25] Europa ,http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00011 20.05.2016

[26] Europa, http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00011 20.05.2016

[27] Eurostat- Gross fixed capital formation (investments)

Bruto investicije u fiksni kapital (% BDP-a) u Europskoj uniji su najveću vrijednost imale u prije 43 godina koja je iznosila 26.35 % BDP-a, 1973. godine, dok je najniža vrijednost od 19.12 % BDP-a bila 2013. godine kao posljedica opravka od krize.

Tabela 3. Bruto investicije u fiksni kapital od 2005.-2015. godine po zemljama u Europi

Izraženo u trenutnim cjenama, u mil Eur[28]

Zemlja/godina	2005.	2006.	2007.	2008.	2009
Belgija	69,018	72,994	80,096	84,890	78,782
Bugarska	6,169.9	7,520.7	9,183.9	12,283.9	10,395
Češka	30,952.2	34,681.8	40,783.4	46,714.2	40,229.7
Danska	44,862.6	52,911.1	55,300.8	55,438.7	45,840.3
Njemačka	438,761.0	474,371.0	505,571	520,809	471,421.0
Estonija	3704.9	4967.8	5941.6	5151.0	3214.9
Irska	42115,9	50,800.7	57,298.5	46,510.5	36,865.5
Grčka	41,500.1	51,602.4	60,528.2	57,626.9	49,386.9
Španjolska	278,162.0	313,006.0	335,552.0	326,064.0	262,499.0
Francuska	384,922.0	414,923.0	450,059.0	470,123.0	427,320.0
Hrvatska	9,276.2	10,683.2	11,771.7	13,529.9	11,366.8
Italija	315,193.3	332,741.6	347,176.2	346,691.4	314,359.9
Cipar	3,220.8	4,059.9	4,472.6	5,143.5	4,358.6
Latvija	4,292.3	5,896.8	8,253.1	7,802.4	4,225.9
Litva	4,911.4	6,242.9	8,298.7	8,513.3	4,810.5
Luksemburg	5,999.5	6,298.9	7,396.8	8,090.4	7,129.6
Mađarska	21,625.2	21,549.2	24,064.4	25,034.4	21,402.0
Malta	1,131.1	1,183.2	1,288.2	1,203.1	1,114.8
Nizozemska	112,372.0	123,170.0	133,745.0	142,414.0	131,554
Austrija	58,476.6	60,419.7	64,934.0	68,247.2	64,324.1
Poljska	45,607.3	54,017.8	68,741.2	82,050.6	66,463.4
Portugal	36,644.7	37,407.3	39,447.2	40,850.4	37,106.8
Rumunjska	19,492.3	25,974.3	45,149.6	54,686.4	31,297.4
Slovenija	7,790.6	8,781.6	10,107.9	11,230.1	8,806.1
Slovačka	10,759.8	12,411.1	15,071.3	16,882.7	13,923.2
Finska	7,739.0	39,334.0	45,103.0	47,245.0	41,187.0
Švedska	69,338.7	77,021.3	85,147.8	85,683.5	69,111.6
Ujedinjeno Kr.	353,404.5	378,265.6	405,886.0	343,709.5	269,238.1
Island	3,967.1	4,863.3	4,568.0	2,720.9	1,383.0
Norveška	50,516.3	57,627.7	68,761.2	71,128,2	64,363,5
Švicarska	80,157.5	83,424.5	85,511.9	91,005.2	88,276.5

Izvor: Eurostat

[28] Eurostat- Gross fixed capital formation (investments)

Tabela 4. Bruto investicije u fiksni kapital od 2005.-2015. godine po zemljama u Europi

Izraženo u trenutnim cjenama, u mil Eur[29]

Zemlja/godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Belgija	79,665	85,612	87,674	86,839	93,235	95,564
Bugarska	8,490.8	8,638.8	8,918.8	8,878.7	9,026	9,354.9
Češka	42,161.2	43,472.6	41,835.1	39,445.4	38,693.5	42,273.6
Danska	44,099.9	45,038.4	47,931.3	48,242.0	49,724.7	50,728.4
Njemačka	501,449.0	574,821.0	555,866.0	557,304.0	585,089.0	606,136.0
Estonija	3,124.7	4,366.8	4,761,4	5,153.3	5,032.6	4,956.9
Irska	29,524.8	29,944.5	33,539.7	31,660.7	36,513.1	47,251.6
Grčka	39,698.0	31,607.0	24,140.0	21,685.7	20,615.3	20,519.2
Španjolska	248,987.0	229,884.0	209,161.0	198,089	204,107.0	220,219.0
Francuska	441,067.0	461,566.0	469,106.0	467,934.0	462,472.0	463,521.0
Hrvatska	9,573.7	9,069.9	8,617.7	8,610.9	8,204.9	8,391.1
Italija	320,001.1	321,837.1	296,165.7	276,695.5	267,474.5	270,317.4
Cipar	4,181.5	3,741.0	2,741.0	2,511.6	2,003.7	2,329.1
Latvija	3,445.6	4,478.9	5,595.1	5,300.9	5,393.6	5,560.2
Litva	4,726.3	5,781.1	5,788.0	6,457.2	6,893.6	7,705.7
Luksemburg	7,157.8	8,544.5	8,784.4	8,213.3	9,092.7	9,051.7
Mađarska	20,005.7	19,933.0	19,179.5	20,749.7	22,581.9	23,200.9
Malta	1,411.6	1,204.9	1,306.1	1,321.4	1,450.3	1,852.0
Nizozemska	124,649.0	130,402.0	121,928.0	116,120.0	120,442.0	132,589.0
Austrija	63,763.7	69,417.9	71,865.5	72,637.6	73,629.1	74,612.4
Poljska	73,389.2	78,647.6	77,054.9	74,257.2	81,110.1	86,133.7
Portugal	36,937.7	32,451.8	26,672.0	25,122.0	25,771.5	26,973.8
Rumunjska	32,888.4	36,091.6	36,501.7	35,637.6	36,315.6	39,631
Slovenija	7,726.6	7,450.7	6,933.9	7,069.0	7,323.9	7,469.1
Slovačka	14,909.9	16,946.2	15,404.7	15,292.1	15,766.0	17,968.6
Finska	40,933.0	43,779.0	44,610.0	43,083.0	42,197.0	42,115.0
Švedska	82,131.7	91,888.5	95,837.6	97,341.3	101,334.4	107,622.2
Ujedinjeno Kraljevstvo	290,297.7	298,070.0	330,781.8	330,311.1	379,238.8	444,084.1
Island	1,400.7	1,620.7	1,770.1	1,828.1	2,232.7	2,877.0
Norveška	66,642.8	76,414.5	88,269.6	91,900.4	87,856.5	81,366.0
Švicarska	100,289.8	117,310.1	122,627.8	121,258.4	125,379.3	125,379.3

Izvor: Eurostat

[29] Eurostat- Gross fixed capital formation (investments)

Prikazano kretanje je indikator da je za pokretanje gospodarskog rasta u Europi potrebno potaknuti investicije te se tako krenulo sa izradom posebnog plana za poticanje ulaganja.

2.4. Financijska kriza 2008. godine

2008. godine je svjetsko gospodarstvo ušlo u najgoru recesiju od vremena Drugog svjetskog rata čiji je oporavak spor, a nezaposlenost veoma visoka.[30] Stabilne vrijednosti ekonomskog rasta i stvaranja radnih mjesta u proteklom desetljeću jednostavno su izbrisane – BDP EU je pao za 4 % u 2009. godini, industrijska proizvodnja pala je na razinu iz 1990.-ih godina, a 23 milijuna ljudi – ili 10 % radno aktivnog stanovništva je bilo nezaposleno. Kriza je došla kao veliki šok za milijune ljudi te je ukazala na temeljne slabosti ekonomije. Globalna ekonomska i financijska kriza prouzročila je oštar pad ulaganja diljem Europe, sputavajući ključno ulaganje u infrastrukturu, inovacije te u financiranje MSP-ova (Malih i srednjih poduzeća). Trenutačno ulaganje u Europi zaostaje 15 % u odnosu na razine prije krize. Potrebe za ulaganjem značajne su i likvidnost je dostupna, no brojna se potencijalna ulaganja ne materijaliziraju zbog niza financijskih i nefinancijskih prepreka. Povjerenje ulagača nisko je zbog ekonomske nestabilnosti, uz regulatorne i ostale nesigurnosti. Europa mora riješiti taj nedostatak ulaganja kako bi se oporavila od krize i ojačala svoju globalnu konkurentnost. Zato su na razini Europe potrebna zajednička nastojanja kako bi Europu vratila na put gospodarskog oporavka.[31]

Kriza koja je počela kolapsom velikih financijskih institucija u SAD-u brzo se proširila svijetom i dovela do problema i u europskom bankarskom sektoru. Tako je Njemačka morala spašavati svoju Hypo Real Estate holding kompaniju. Britanci su dokapitalizirali velike banke kao što su Royal Bank of Scotland, HBOS, Barclays, i BNP i Societe Generale i Nizozemci ING. To je vodilo rastu kamatnih stopa i manjoj ponudi povoljnih kredita, odnosno novca, što izravno utječe na manju osobnu potrošnju i investicije. Prodaja, osobito dobara koja se kupuju na kredit (automobili) drastično je padala, zalihe su rasle, a padala je i vrijednost dionica. Da bi umanjile

[30] O. Blanchard, Makroekonomija, Mate d.o.o. Zagreb., 2011., str. 593
[31] Đ. Benić, Ekonomska kriza u Europi i Hrvatsko gospodarstvo, Ekonomska misao i praksa, br. 2., 2012., str. 847- 854

takav utjecaj, prvo američka središnja banka, a zatim Europska središnja banka i sedam vodećih banaka već koncem 2008. godine smanjuju kamatnu stopu na 3,25%.[32]

Treba imati na umu i sljedeće. Kriza nije nastala 2007., odnosno 2008. godine, ona je stvarana desetljećima, u prvom redu velikim promjenama u udjelima rada i kapitala u korist kapitala u GDP-u, odnosno nacionalnom dohotku (dok je u razvijenim zemljama krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina prošloga stoljeća udio rada iznosio oko 75 %, u Europi početkom 21. stoljeća iznosi od 65 - 68 %). Posljedica toga bila je nesrazmjer između ponude i potražnje koji se godinama rješavao kreditima bez krize sve dok život iznad dohodovne mogućnosti nije pukao. Usporedno europska dužnička kriza dostiže od 2010. do danas dramatične razmjere i prijeti slomom kako Europske monetarne unije tako i nekih zemalja (Grčka, Portugal, Španjolska, Italija) povlačeći za sobom temeljne ekonomske probleme porast nezaposlenosti i pad GDP-a. Koncem 2010. dug Grčke iznosio je 340 mil eura, Irske 144,5 mil eura, koncem 2011. Dug Španjolske iznosio je 735 mil eura, Portugala 490 mil dolara, dok je u siječnju 2012. dug Italije bio 1 935 mil eura ili 120 % GDP, iako bi dug u eurozoni mogao biti 60 % GDP-a. [33]
U 2015. godini dug Grčke iznosio je oko 311 mil eura, dok se dug Španjolske povećao na 1072 mil eura. Dug Portugala je smanjem na 210 mil eura, Dok je Italija svoj dug povečala na 2171 mil eura. [34]

Potrebno je osigurati budući ekonomski rast koji je zbog utjecaja krize sada također mnogo teže postići. Krhka situacija u financijskom sustavu usporava oporavak, dok tvrtke i kućanstva imaju problema s posuđivanjem, trošenjem i ulaganjem. Kriza je žestoko djelovala na javne financije, s prosječnim deficitom od 7 % BDP-a i razinom duga preko 80 % BDP-a – dvije godine krize izbrisale su 20 godina fiskalne konsolidacije. Potencijal rasta se prepolovio tijekom krize. Postoji rizik od gubitka

[32] Ibidem.
[33] Eurostat, General government gross debt - annual data, http://ec.europa.eu/eurostat, 2015.
[34] Eurostat, General government gross debt - annual data, http://ec.europa.eu/eurostat, 2015.

mnogih investicijskih planova, talenata i ideja zbog nesigurnosti, trome potražnje i nedostatka sredstava.[35]

Niža stopa investicija nakon gospodarske i financijske krize stvorila je rastući investicijski jaz u odnosu na prijašnje stanje, uz pretpostavku da ulaganje u EU treba predstavljati barem 21-22% BDP-a, kako bi rast ostao održiv na duži rok. Ovaj jaz će se nastaviti kretati u negativnom smjeru dok ulaganja u EU ne dostignu razinu održivosti. Najviše zabrinjavajuće posljedice su negativan utjecaj na gospodarski rast, zapošljavanje i srednjoročni potencijal rasta, kao i negativni učinci na konkurentnosti EU na međunarodnoj razini. Gospodarski oporavak ostaje krhak, skroman i sporo raste, gotovo dvostruko sporije nego u prethodnim recesijama, a posebno je vidljivo na gospodarstvima izvan EU. Dio objašnjenja leži u nedostatku produktivnih investicija, strojeva i opreme, ICT, infrastruktura, R&D i određene nematerijalne imovine. Negativan rast stvara jaz na koji se može utjecati samo intervencijskom politikom za poticanje rasta i ulaganja.

Druga zabrinjavajuća činjenica je smanjenje konkurentnost EU na međunarodnoj razini. Početkom recesija ulaganja u EU su pala više od razine BDP-a, te su otad ostala niska. Investiranje ima ključnu ulogu u jačanju konkurencije i pružanju osnove za visoko vrednovane aktivnost. Povećanje konkurentnosti obuhvaća ulaganje na području istraživanja i razvoja (R&D), obrazovanja i osposobljavanja, ulaganja u nematerijalnu imovinu, infrastrukturu, i posebice u sektore kao što su energija i ITC (širokopojasne mreže) koje mogu i poboljšati učinkovitost i ukloniti prepreke konkurentnost.[36]

Strana direkna ulaganja (FDI) su jedan od instrumenata pomoću kojih jedna nacionalna ekonomija potiče proizvodnju, uvoz know how-a, rast zaposlenosti, razvoj infrastrukture, smanjenje siromaštva, itd. Benefiti koji se ostvaruju priljevom FDI-a,

[35] Europska komisija, EUROPA 2020.-Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast ,Bruxelles 2010., str:28- 35
[36] Europska komisija, EUROPA 2020.-Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast ,Bruxelles 2010., str:28- 35

stvorili su sve oštriju konkurenciju na globalnom tržištu slobodnog kapitala, a sve u cilju privlačenja što obimnijih i raznovrsnijih FDI. [37]

Inozemne direktne investicije predstavljaju jedan od osnovnih modela kretanja kapitala u svijetu te su uz trgovinu, jedan od glavnih pokretačkih motora globalizacije svjetske privrede u drugoj polovici dvadesetog stoljeća trenutačna inozemna direktna ulaganja u Europi zaostaju 15 % u odnosu na razine prije krize 2007.godine i 2008.godine. Potrebe za ulaganjem su dosta značajne i likvidnost je dostupna, no brojna potencijalna ulaganja se ne materijaliziraju zbog niza financijskih i nefinancijskih prepreka. Povjerenje ulagača je prilično nisko zbog ekonomske nestabilnosti, uz regulatorne i ostale nesigurnosti. Na razini Europe su potrebna zajednička nastojanja kako bi se vratila na put gospodarskog oporavka. U tom je kontekstu Komisija odlučila riješiti nedostatak ulaganja pokretanjem „Plana ulaganja za Europu."S ciljem prevladavanja ekonomske i financijske krize u studenome 2008. Komisija je pokrenula Europski plan za gospodarski oporavak kako bi se povećala ulaganja u infrastrukturu i ostale ključne sektore i predložila da države članice usklade svoje nacionalne pakete za poticanje proračuna. Ukupni paket činio je otprilike 200 milijardi EUR ili 1,5 % BDP-a Europske unije. Prilagođena su i pravila o državnim potporama i pravila za upotrebu financijskih sredstava EU-a kako bi se olakšala mobilizacija javnih sredstava.[38]

Zbog kratkog trajanja oporavka i širenja opasnosti od nastalog državnog duga, financijske i gospodarske krize doneseno je nekoliko odluka. Uspostavljen je mehanizam za rješavanje kriza kako bi se ublažili rizici zaraze i financijske ranjivosti u svim državama članicama. U svibnju 2010. uspostavljena su dva privremena mehanizma za rješavanje krize: Mehanizam za europsku financijsku stabilnost (EFSM) i Europski instrument za financijsku stabilnost (EFSF). Države članice europodručja odlučile su 2012. osnovati trajan mehanizam za rješavanje kriza, Europski stabilizacijski mehanizam (ESM), s financijskom snagom u iznosu od 500 milijardi eura, osnovan u listopadu 2013. Zemljama u financijskim poteškoćama

[37] Đ. Benić, Ekonomska kriza u Europi i Hrvatsko gospodarstvo, Ekonomska misao i praksa, br. 2., 2012., str. 847. do 854.
[38] Provjera napretka strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast, Europska komisija, Bruxelles, 5.3.2014.

dodijeljeni su zajmovi. EU je pokrenula ambicioznu reformu svojeg financijskog sustava. U zemljama EU-u je pooštren nadzor financijskih tržišta uspostavom Europskog sustava financijskih nadzornih tijela (ESFS) koji se sastoji od triju europskih nadzornih tijela prema pojedinim sektorima i nadzornika, Europskog odbora za sistemske rizike (ESRB). Poduzete su i bitne mjere u pogledu uspostave „bankarske unije" u smislu jedinstvenog središnjeg mehanizma za nadzor banaka, koji stupa na snagu od studenoga 2014., i sporazuma o načinima restrukturiranja i rješavanja posrnulih banaka. Gospodarsko upravljanje EU-a znatno je pojačano potpunom integracijom raznih komponenti gospodarskog i proračunskog nadzora u okviru europskog semestra za usklađivanje gospodarske politike. Zakonodavnim paketom 2011. uveden je novi postupak za makroekonomske neravnoteže (MIP) za sprječavanje i ispravljanje gospodarske neravnoteže. Ojačan je i Pakt o stabilnosti i rastu (PSR).[39] Europsko je gospodarstvo 2009. pretrpjelo dosad nezabilježen udarac: smanjenje BDP-a za 4,5 %. Privremeni predah u gospodarskom padu 2010. pokazao se kratkotrajnim te se negativni trend nastavio od 2011. do 2012. Od 2013. uočava se postupni oporavak. Očekuje se da će se oporavak nastaviti, a BDP u Europskoj uniji opet porasti za 1,5 % u 2014. i 2,0 % u 2015. Prosjek EU-a pokazuje različite putanje rasta i vrlo različita iskustva tijekom krize diljem država članica, pri čemu su neke zemlje posebno snažno pogođene, a u drugima su posljedice bile nešto blaže.Kada je 2010. pokrenuta strategija Europa 2020., dubina i trajanje krize bili su još uvijek uglavnom nepoznati. Za predstojeće desetljeće razmatrani su razni mogući ishodi, poput povratka na „snažan" rast, mogućnosti „usporenog" oporavka ili opasnosti od „izgubljenog desetljeća". Mnogo toga ovisilo je o sposobnosti EU-a da brzo i snažno izađe iz recesije iz 2009. Uvidjevši da se negativan trend nastavlja unatoč mjerama oporavka Europska komisija na čelu s predsjednikom J.C.Junckerom donosi „Investicijski plan za Europu" kao paket mjera gospodarskog oporavka.

U svibnju 2013. stupio je na snagu dopunski skup propisa namijenjen, među ostalim, kontroli nacrta proračunskih planova država članica europodručja koju obavlja Komisija. U Ugovoru o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u ekonomskoj i monetarnoj uniji (EMU), države članice potpisnice europodručja (i neke države članice izvan europodručja) obvezale su se da će temeljna načela PSR-a ugraditi u

[39] Ibidem.

svoj nacionalni pravni poredak. U prosincu 2013. Vijeće je odobrilo novi pregled ključnih pokazatelja zapošljavanja i socijalnih pokazatelja, koji je uključen u Zajedničko izvješće o zapošljavanju.[40]

Europska Investicijska Banka (EIB)

Europska investicijska banka (EIB) ima ulogu osigurati financijska sredstva za projekte kojima se pridonosi ispunjenju ciljeva EU-a, unutar i izvan EU-a. Trenutni predsjednik je Werner Hoyer dok upravno vijeće čine po jedan direktor iz svake države članice EU-a i jedan iz Europske komisije. Osnovana je 1958. sa sjedištem u Luksemburgu. Europska investicijska banka (EIB) je u zajedničkom je vlasništvu država članica EU-a. Njezina glavna uloga je:

- dati poticaj zapošljavanju i gospodarskom rastu u Europi,
- podržati mjere za ublažavanje klimatskih promjena,
- promicati politike EU-a izvan granica EU-a.[41]

Nadležnosti EIB-a:

- Posuđuje novac na tržištima kapitala te ga pozajmljuje uz povoljne uvjete za projekte usklađene s ciljevima EU-a. Otprilike 90% zajmova daje se za projekte u EU-u. Novac se nikad ne uzima iz proračuna EU-a,
- Davanje zajmova – obuhvaća oko 90 % ukupnih financijskih obveza EIB-a; ova banka daje zajmove klijentima svih veličina kako bi potakla gospodarski rast i zapošljavanje, a ta potpora često pridonosi privlačenju drugih ulagača,
- Spajanje zajmova – ovime se klijentima omogućuje da kombiniraju EIB-ovo financiranje s dodatnim ulaganjem,
- Savjetovanje i tehnička pomoć – za ostvarenje najveće vrijednosti za uloženi novac,
- Zajmove u iznosu većem od 25 milijuna eura EIB daje izravno. Kad je riječ o manjim zajmovima, EIB otvara kreditne linije za financijske institucije koje zatim pozajmljuju sredstva vjerovnicima.[42]

---

[40] Provjera napretka strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast,Europska komisija, Bruxelles, 5.3.2014., COM(2014) 130 final

[41] Europska investicijska banka, http://www.eib.org 24.05.2016

[42] Europska investicijska banka, http://www.eib.org 24.05.2016

Kao neovisno tijelo Banka sama donosi odluke o uzimanju i davanju zajmova. Surađuje s drugim institucijama EU-a, osobito s Europskom komisijom, Europskim parlamentom i Vijećem EU-a. EIB je većinski dioničar Europskog investicijskog fonda (EIF), koji financira mala i srednja poduzeća (MSP-ove) primjenom instrumenata poduzetničkog kapitala i rizičnog financiranja. Ostali su dioničari Europska komisija i financijske institucije iz cijele Europe. Fond je osnovan 1994. i djeluje u svim državama članicama EU-a, budućim državama članicama, Lihtenštajnu i Norveškoj.
Proizvodi EIF-a uključuju:

- poduzetnički kapital i mikrofinanciranje za MSP-ove, osobito za nova i inovativna poduzeća,
- jamstva za financijske institucije, za financiranje zajmova danih MSP-ovima,
- pomoć državama članicama EU-a i državama u postupku pristupanja EU-u u cilju razvoja njihovih tržišta rizičnog kapitala.[43]

2.5. Europa 2020

Europa 2020 je desetogodišnja strategija za rast i radna mjesta Europske unije pokrenuta 2010. Njezin cilj nije samo prevladavanje krize od koje se naša gospodarstva sada postupno oporavljaju. Njezin je cilj i rješavanje nedostataka modela rasta i stvaranje uvjeta za pametan, održiv i uključiv rast. Utvrđeni su glavni ciljevi za EU do kraja 2020.godine koji uključuju zapošljavanje, istraživanje i razvoj, klimatske promjene, obrazovanje, socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva.

Strategija Europa 2020. predlaže tri prioriteta koji se međusobno nadopunjuju:

- Pametan rast: razvijanjem ekonomije utemeljene na znanju i inovaciji,
- Održiv rast: promicanje ekonomije koja učinkovitije iskorištava resurse, koja je zelenija i konkurentnija,

[43] Europska investicijska banka, www.eib.org 24.05.2016

- Uključiv rast: njegovanje ekonomije s visokom stopom zaposlenosti koja donosi društvenu i teritorijalnu povezanost.[44]

Europska unija mora definirati gdje želi biti 2020. godine. S tom namjerom Europska komisija predlaže sljedeće glavne ciljeve EU:

- 75 % populacije u dobi između 20- 64 godina trebalo bi biti zaposleno,
- 3 % BDP-a EU treba investirati u istraživanje i razvoj,
- Treba ispuniti klimatsko-energetske ciljeve „20/20/20“ (uključujući i povećanje do 30% smanjenja emisije ukoliko okolnosti dozvoljavaju),
- Postotak osoba koje rano napuste školovanje trebao bi biti ispod 10 %, a najmanje 40 % mlađe generacije trebalo bi završiti tercijarni stupanj obrazovanja,
- 20 milijuna manje ljudi trebalo bi biti u opasnosti od siromaštva.[45]

Ovi su ciljevi međusobno povezani i presudni za opći uspjeh. Kako bi osigurala da svaka zemlja članica prilagodi strategiju Europa 2020. svojoj specifičnoj situaciji, Komisija predlaže da ciljevi EU budu pretvoreni u nacionalne ciljeve i putanje. Ciljevi strategije podupiru se i s pomoću sedam „vodećih inicijativa” kojima se pruža okvir kojim EU i nacionalna tijela zajednički jačaju napore u područjima kojima se podupiru prioriteti strategije Europa 2020. kao što su inovacije, digitalno gospodarstvo, zapošljavanje, mladi, industrijska politika, siromaštvo i učinkovitost resursa. Europska komisija predstavlja 7 inicijativa koje su:

- „Unija inovacija“ s ciljem unapređenja okvirnih uvjeta i dostupnosti financiranja za istraživanje i inovacije kako bi se osigurala mogućnost transformacije inovativnih ideja u proizvode i usluge koje stvaraju rast i radna mjesta.
- Mladi u pokretu“ s ciljem povećanja učinka obrazovnih sustava i olakšanja ulaska mladih na tržište rada.
- „Digitalni program za Europu“ s ciljem bržeg širenja brzog interneta te korištenja prednosti jedinstvenog digitalnog tržišta za kućanstva i tvrtke.

[44] Provjera napretka strategije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast,Europska komisija, Bruxelles, 5.3.2014., COM(2014) 130 final,str. 4

[45] Provjera napretka strategije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast,Europska komisija, Bruxelles, 5.3.2014., COM(2014) 130 final,str. 6

- „Resursno učinkovita Europa“ s ciljem razdvajanja ekonomskog rasta od korištenja resursa, podrške prijelazu na ekonomiju koja koristi male razine ugljena, povećanja korištenja obnovljivih izvora, modernizacije sektora transporta i promicanja energetske učinkovitosti.
- „Industrijska politika za globalizacijsko doba“ s ciljem unapređenja poslovnog okruženja, prvenstveno za male i srednje poduzetnike, te razvoja snažne i održive globalno konkurentne industrijske osnove.
- „Program za nove vještine i radna mjesta“ s ciljem modernizacije tržišta rada te osnaživanja ljudi razvojem njihovih vještina tijekom cijeloga života s ciljem povećanog sudjelovanja radne snage te boljeg slaganja ponude i potražnje, uključujući i kroz mobilnost radne snage.
- „Europska platforma protiv siromaštva“ s ciljem jamčenja društvene i teritorijalne povezanosti na način da svi imaju koristi od prednosti rasta i radnih mjesta te da se ljudima koji pate od siromaštva i socijalne isključenosti omogući dostojanstven život i aktivno sudjelovanje u društvu.[46]

I drugim se instrumentima EU-a poput jedinstvenog europskog tržišta, proračuna EU-a i vanjskopolitičkom agendom doprinosi ostvarenju ciljeva strategije Europa 2020. Strategija Europa 2020. provodi se i prati u okviru Europskog semestra, godišnjeg ciklusa koordinacije ekonomskih i proračunskih politika. Strategija Europa 2020. pokrenuta je u kontekstu nižih razina rasta i produktivnosti u odnosu na one u drugim razvijenim zemljama te u gospodarskom i socijalnom okruženju koje se naglo pogoršavalo uoči najveće svjetske financijske krize s kojom se EU dosad suočio. U obzir su uzeta iskustva iz Lisabonske strategije za rast i radna mjesta koja je pokrenuta 2000., obnovljena 2005., a bila na snazi do 2010. U osnivačkom dokumentu jasno je navedeno da je „kratkoročni prioritet (bio) uspješan izlazak iz krize”, ali „za postizanje održive budućnosti” EU mora „ukloniti svoje strukturne slabosti” i „već sada planirati budućnost izvan kratkoročnih ciljeva”. Cilj je bio „izaći iz krize ojačani i EU pretvoriti u pametno, održivo i uključivo gospodarstvo s visokom stopom zaposlenosti, produktivnosti i socijalne kohezije.”[47] Strategija je zamišljena

[46] Provjera napretka strategije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast,Europska komisija, Bruxelles, 5.3.2014. 130 final str.7.-8.
[47] Provjera napretka strategije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast,Europska komisija, Bruxelles, 5.3.2014. final str. 28.-35.

kao partnerstvo između EU-a i njegovih država članica, s nizom ciljeva usmjerenih na prioritete pametnog, održivog i uključivog rasta i posebnim sustavom za ostvarenje ciljeva.

3. INVESTICIJSKI PLAN ZA EUROPU

Kao posljedica gospodarske i financijske krize razina ulaganja u EU-u smanjila se za otprilike 15 % od 2007., kada je bila na vrhuncu. Trenutačna razina znatno je ispod razine koja bi se očekivala na temelju prijašnjih trendova, a ako se ne bude djelovalo, za sljedeće se godine predviđa samo djelomičan oporavak. Zbog toga su gospodarski oporavak, otvaranje radnih mjesta, dugoročni rast i konkurentnost otežani. Investicijski jaz predstavlja rizike za ostvarenje ciljeva iz strategije Europa 2020. Stoga je predsjednik Europske komisije u svojim političkim smjernicama za Komisiju 2014. – 2019. taj problem odredio kao ključni izazov politike, što je učinilo i Europsko vijeće 18. prosinca 2014.[48] Manevarski prostor ograničavaju opća nesigurnost u pogledu gospodarske situacije, visoke razine javnog i privatnog duga u dijelovima gospodarstva EU-a i njihov utjecaj na kreditni rizik.

Međutim postoje znatne razine štednje i visoke razine financijske likvidnosti. Osim toga, anketama koje su nedavno zajednički provele Europska komisija, Europska investicijska banka i države članice EU-a potvrđeno je da znatan broj održivih projekata ulaganja ne dobije sredstva za financiranje. U tom je kontekstu Komisija u svojoj Komunikaciji „Plan ulaganja za Europu", objavljenoj 26. studenoga 2014., predložila inicijativu na razini EU-a kako bi se taj problem riješio. Tim je prijedlogom stvoren potreban pravni okvir i njime se za prva dva područja Plana osiguravaju proračunska sredstva u okviru pravnog poretka EU-a. Nakon donošenja predložene Uredbe, zajedno će ga provoditi Komisija i Europska investicijska banka (EIB), kao strateški partneri, s jasnim ciljem udruživanja dionika na svim razinama. Za treće područje Plana ulaganja, koje se odnosi na regulatorno okruženje i uklanjanje prepreka ulaganjima, Komisija je utvrdila prvi niz mjera u svojem Programu rada donesenom 16. prosinca 2014. Komisija će, kad je riječ o ovim pitanjima, surađivati i s ostalim institucijama EU-a i državama članicama u kontekstu europskog semestra. Investicijski plan za Europu je vrlo važan strateški odgovor na dugoročni pad u globalnoj konkurentnosti EU, koji je bitna stavka za održavanje gospodarskog rasta i budućeg blagostanja.. Nametnula se potreba za kolektivnim i koordiniranim naporima na europskoj razini kako bi se Europa vratila na put gospodarskog

[48] Uredbe Europskog parlamenta i vijeća O Europskom fondu za strateška ulaganja i o izmjeni uredaba (EU) br. 1291/2013 i (EU) br. 1316/2013 http://ec.europa.eu 20.05.2016

oporavka. Preko Europskog fonda za strateška investiranja (EFSI), Europska investicijska banka je u stanju brzo reagirati na potrebe za financiranjem u područjima gdje su alternativni izvori financiranja rijetki ili nedostupan.[49]

3.1. Obilježja investicijskog plana za Europu

Planom ulaganja želi se ukloniti prepreke samim ulaganjima, pružiti vidljivost i tehničku podršku projektima ulaganja te što pametnije i efikasnije iskoristiti nova i postojeća financijska sredstva. Kako bi se ti ciljevi uspješno ostvarili, plan se aktivira u tri područja:

- pokretanje ulaganja od najmanje 315 milijardi EUR u tri godine,
- podupiranje ulaganja u realno gospodarstvo,
- do kraja 2017. mobilizirati dodatna javna i privatna ulaganja u realno gospodarstvo u iznosu od najmanje 315 milijardi EUR. [50]

Jamstvo EU-a osigurano za EFSU (Europski fond za strateška investiranja) iznosi 16 milijardi EUR i u potpunosti je na raspolaganju od stupanja na snagu Uredbe. Kako bi se osiguralo pravilno izvršenje proračuna unatoč mogućem aktiviranju jamstva, osnovan je Jamstveni fond kojemu je osigurano 50 % ukupnih obveza jamstva EU-a do 2020. Plaćanja u Jamstveni fond iznosit će 500 milijuna EUR u 2016., 1 milijardu EUR u 2017., 2 milijarde EUR u 2018. Plaćanja u 2019. i 2020., svako u iznosu od 2,25 milijardi EUR, ovisit će o tome hoće li ciljni iznos Jamstvenog fonda ostati nepromijenjen na razini od 50% nakon 2018. Odobrena sredstva za preuzimanje obveza iznosit će 1,35 milijardu EUR u 2015., 2,03 milijarde EUR u 2016., 2,641 milijardu EUR u 2017. i 1,979 milijardi EUR u 2018. Progresivno financiranje Jamstvenog fonda ne bi trebalo predstavljati rizike za proračun EU-a tijekom prvih godina jer će se moguća aktiviranja jamstva povezana s nastalim gubitcima ostvariti tek s vremenom.

Kao što je slučaj s trenutačnim aktivnostima EIB-a, korisnicima će se zaračunati troškovi EIB-ovih operacija u okviru EFSU-a. EIB-ovo korištenje jamstvom i ulaganje sredstava iz Jamstvenog fonda trebali bi donijeti neto pozitivne prihode. Primitci

[49] Ibidem
[50] Europa, http://eur-lex.europa.eu/legal-content 20.05.2016

EFSU-a podijelit će se razmjerno među subjektima koji pridonose sposobnosti podnošenja rizika. Prekomjerna sredstva Jamstvenog fonda mogu se upotrijebiti za vraćanje jamstva EU-a na njegov početni iznos. EIB će snositi administrativne troškove za povećanje financiranja malih i srednjih poduzeća putem EIF-a. Na temelju trenutačnih pretpostavki o vrsti instrumenata i brzini potpisivanja za nove operacije, to će zahtijevati plaćanje naknada ukupnog iznosa od približno 105 miljuna EUR, od čega otprilike 48 milijuna EUR do 2020. S obzirom na mogućnost odgođenog plaćanja – dok se primljeni prihod ne bude mogao upotrijebiti u tu svrhu – ta se plaćanja još ne unose u proračun, već samo opisuju u prilogu financijskom izvještaju. Troškovi za EIB koji se nisu naplatili od korisnika niti su oduzeti od primitaka jamstva koje je odobrio EU mogu se pokriti jamstvom EU-a, do kumulativne maksimalne granice u iznosu od 1% nepodmirenih iznosa. Odobrena sredstva za poslovanje koja se zahtijevaju ovim prijedlogom morala bi se u potpunosti financirati u okviru višegodišnjeg financijskog okvira 2014. – 2020. Dok će se financiranje bespovratnih sredstava iz Instrumenta za povezivanje Europe i Obzora 2020. smanjiti, učinak umnožavanja koji je stvorio EFSU omogućit će znatno cjelokupno povećanje ulaganja u područjima politike obuhvaćenima tim dvama postojećim programima.

Plan će u konačnici pridonijeti sljedećim trima međusobno povezanim ciljevima politike:

- preokretanju negativnih trendova ulaganja te jačanju zapošljavanja i gospodarskog oporavka bez opterećivanja nacionalnih javnih financija ili stvaranja novog duga,
- provedbi odlučnih mjera u cilju rješavanja dugoročnih potreba našega gospodarstva i povećanju naše konkurentnosti,
- jačanju europske dimenzije našeg ljudskog kapitala, proizvodnih kapaciteta, znanja fizičke infrastrukture, s posebnim naglaskom na međupovezanostima koje su ključne za naše jedinstveno tržište. [51]

[51] Europa
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ 20.05.2016.

3.2. Prioritetna područja plana

Plan je svojim osnivanjem fokusiran na deset prioritetnih područja koja će se financirati.

- ***Rast zaposlenosti i ulaganja***

Od globalne ekonomske i financijske krize, EU je pogođena niskom razinom ulaganja. Potrebni su kolektivni i koordinirani napori na europskoj razini kako bi se Europa okrenula prema gospodarskom oporavku. Plan investicija za Europu ima potencijal privući investicije u skladu sa svojim povijesnim trendovima. Sukladno tome, strukturne reforme će poticati gospodarski oporavak i pružiti dodatne osnove za održivi rast.

- ***Digitalizacija tržišta***

Bit je digitalne revolucije pristup novoj robi i uslugama kojima će se građanima pojednostavniti život, a poduzećima ponuditi nove mogućnosti. Iskorištavajući širinu jedinstvenog tržišta EU-a, Europa mora prigrliti tu digitalnu budućnost. Postojećim preprekama na internetu građanima se ograničava pristup robi i uslugama: samo 15% njih kupuje na internetu iz druge države članice EU-a, a samo 7% MSP-ova prodaje u inozemstvu. Jedinstveno digitalno tržište moglo bi gospodarstvu EU godišnje doprinijeti s 415 milijardi EUR i otvoriti stotine tisuća novih radnih mjesta. Prvo, jedinstveno digitalno tržište omogućit će bolji pristup potrošača i poduzeća digitalnoj robi i uslugama diljem Europe.

- ***Energetska unija i klimatska politika***

Europska energetska unija će osigurati da Europa ima sigurnu, pristupačnu energiju povoljnu za okoliš. Efikasnije korištenje energije u borbi protiv klimatskih promjena je ujedno i poticaj za nova radna mjesta i rast sto je ujedno i okosnica ulaganje u budućnost Europe. U veljači 2015. Komisija je predstavila detaljne korake za ostvarivanje energetske unije kojom se postižu dvostruki ciljevi smanjenja emisija i povećanja sigurnosti, održivosti i pouzdanosti energetskih sustava. Stanje Energetske unije pokazuje napredak od kada je energetska unija prihvatila strategiju o prijelazu na niže razine ugljika, sigurnom i konkurentnom gospodarstvu.

- ***Bolje povezano unutarnje tržište***

Jedinstveno tržište je jedan od europskih najvećih postignuća u vremenima sve veće globalizacije. Glavni je pokretač za izgradnju snažnijeg i pravednijeg gospodarstva EU. Više integrirano tržište kapitala će usmjeriti više sredstava za tvrtke, posebno mala i srednja poduzeća i infrastrukturne projekte. Bolja mobilnost radnika će neke ljude potaknuti da se slobodno kreću tamo gdje su potrebne njihove vještine.

U skladu s tim je u lipnju 2015. pokrenut akcijski plan za pravedno i djelotvorno oporezivanje pravnih osoba. Njegova je okosnica načelo prema kojemu je zemlja u kojoj poduzeće ostvaruje korist ona u kojoj to poduzeće treba plaćati porez. U tom je kontekstu ponovno pokrenut rad na zajedničkoj konsolidiranoj osnovici poreza na dobit. Jedan od glavnih instrumenata komisije je paket za mobilnost radne snage namijenjen potpori mobilnosti radne snage, jačanju Europskog portala za radnu mobilnost (EURES), unaprjeđenju suradnje službi za zapošljavanje i rješavanju slučajeva zlouporabe boljom koordinacijom sustavâ socijalne sigurnosti, te ciljanu reviziju Direktive o upućivanju radnika kako bi se osiguralo da u Europskoj uniji nema mjesta za socijalni damping.

- ***Bolje povezana i pravednija monetarna i ekonomska unija***

Glavna okosnica ovog prioriteta temelji se na „Izvještaju petorice predsjednika“[52] gdje se predlažu konkretni koraci za pretvaranje naše vizije bolje povezane i pravednije ekonomske, financijske, fiskalne i političke unije u stvarnost. U prvoj fazi („Osnaživanje djelovanjem”) – od 2015. do 2017.godine oslonac je na postojeće instrumente i na postojeće „Osnivačke ugovore“, a u drugoj fazi („Dovršetak strukture EMU-a”) na dalekosežnije mjere kako bi postupak konvergencije postao u većoj mjeri obvezujući, primjerice s pomoću skupa zajednički dogovorenih referentnih vrijednosti za konvergenciju koje bi imale pravnu prirodu, paralelno sa stvaranjem zajedničke makroekonomske stabilizacijske funkcije radi boljeg suočavanja sa šokovima koje nije moguće riješiti na nacionalnoj razini, te s uspostavom riznice europodručja.

- ***Slobodna trgovina između EU i SAD-a***

Plan komisije je osigurati veću razinu transparentnosti i učinila ključne dokumente dostupnima javnosti, uključujući trinaest tekstova pravnih prijedloga i šesnaest dokumenata o pregovaračkim pozicijama. Uspostavljena je i neovisna savjetodavna skupina za TTIP (*Transatlantic Trade and Investment Partnership)* koju čine predstavnici iz poslovnog sektora i sindikata, tijela za zaštitu potrošača i okoliša te skupina za zaštitu javnog zdravlja, kako bi njihova stručnost pridonijela pripremama za krugove pregovora. Navedenim sporazumom je osiguran poticaj ekonomiji, otvaranju novih radnih mjesta i ostvarivanju stvarnih pogodnosti za potrošače te pomoć poslovnim subjektima, a pogotovo malim i srednjim poduzećima, pri izvozu u Sjedinjene Američke Države ili primanju ulaganja iz SAD-a. TTIP znači oživljavanje najznačajnijeg svjetskog strateškog i ekonomskog partnerstva i uspostavu standarda koja će ojačati utjecaj Europe na svjetskoj razini. Europa će tako potvrditi svoje visoke standarde o sigurnosti hrane, zdravlju, socijalnoj zaštiti i zaštiti podataka te o kulturnoj raznolikosti.

- ***Pravosuđe i temeljna prava***

Terorizam, organizirani kriminal i kibernetički kriminal predstavljaju složene i promjenjive sigurnosne izazove koji prelaze europske granice. Komisija je u travnju 2015. preuzela vodeću ulogu predstavljanjem Europskog programa sigurnosti kojim se usredotočuje na područja u kojima se zbog aktivnosti EU-a postiže poboljšanje. Program je temelj za suradnju i zajedničko djelovanje u sljedećih pet godina. Jak je naglasak stavljen na razmjenu informacija te na policijsku i pravosudnu suradnju. U tom je kontekstu Komisija donijela nove mjere za potporu borbi protiv terorizma. Poboljšanjima Schengenskog informacijskog sustava (SIS) nacionalnim je tijelima omogućena razmjena informacija o osobama koje su se pridružile terorističkim skupinama izvan EU-a.

- ***Migracija***

Jedan od najvećih izazova s kojim se EU suočava su migracije i kretanja izbjeglica. Broj podnositelja zahtjeva za azil prijavljenih u EU-u povećao se za 44%, s 435 000 u

2013. na 626 000 u 2014. Zabilježeno je znatno povećanje nezakonitih prelazaka granice. U prvih pet mjeseci 2015. opaženo je više od 153 000 migranata na vanjskim granicama Europe. Taj je broj 149% veći u odnosu na isto razdoblje 2014. godine.

Komisija je u svibnju predstavila Europski migracijski program i provela njegove prve mjere kako bi se ublažila kriza. Poseban naglasak je stavljen na krijumčarske mreže koje je potrebno suzbiti i prekinuti. Zahvaljujući sredstvima država članica, europska prisutnost na Sredozemlju se utrostručila, a to je omogućilo spašavanje više od 120 000 ljudi.

Komisija je vrlo brzo djelovala i više puta naglasila da je europski pristup ključan. Zbog konstantnog priljeva izbjeglica na obalu i granice EU očita je potreba za ambicioznim djelovanjem EU utemeljenom na zajedničkoj solidarnosti i odgovornosti.

- **EU kao globalni čimbenik**
-

Politike EU-a osigurale su napredak u pogledu poštovanja vladavine prava, borbe protiv korupcije te učinkovitosti i transparentnosti energetskog sektora. EU treba snažnu zajedničku vanjsku politiku kako bi mogla učinkovito odgovoriti na globalne izazove, uključujući i krizu u svom susjedstvu, te pridonijeti miru i prosperitetu u svijetu. EU je i dalje najveći donator razvojne i humanitarne pomoći na svijetu. Samo u 2014. EU i njegove države članice zajedno su osigurali 58,2 milijarde eura razvojne pomoći kako bi pomogli partnerskim zemljama. EU aktivno podržava demokracije i ekonomije duž svoje istočne i južne granice te revidira svoju susjedsku politiku kako bi mogao bolje odgovarati na izazove i krize na svojem pragu.

- ***Demokratske promjene***

Po prvi put, u 2014. godini, zemlje EU su morale uzeti u obzir rezultate izbora prilikom predlaganja kandidata za predsjednika Europske komisije. Iako važan korak, to je samo prvi od mnogih unastojanju da Europska unija postane više demokratska te se približi svojim građanima.[53]

[53] Europa
http://ec.europa.eu/index_hr.htm

4. EUROPSKI FOND ZA STRATEŠKA ULAGANJA I EUROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOVI

EU financira širok raspon projekata i programa u područjima kao što su:

- regionalni i urbani razvoj,
- zapošljavanje i socijalna uključenost,
- poljoprivreda i ruralni razvoj,
- pomorska i ribarstvena politika,
- istraživanje i inovacije,
- humanitarna pomoć.[54]

Sredstvima se upravlja u skladu sa strogim pravilima kako bi se čvrsto nadzirala njihova uporaba i osiguralo da se novac troši na transparentan i odgovoran način. Skupina od 28 povjerenika EU-a ima konačnu političku odgovornost za osiguravanje pravilne uporabe tih sredstava. Međutim, budući da se najvećim dijelom sredstava upravlja u državama korisnicama, odgovornost za obavljanje provjera i godišnjih revizija preuzimaju nacionalne vlade. [55]

4.1. ESI (Europski strukturni i investicijski fondovi)

Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI-fondovi) važan su doprinos EU-ovim ciljevima pametnog, održivog i uključivog rasta. U razdoblju 2014. – 2020. u 500 programa uložit će se 454 milijarde eura usmjerene na strateška područja koja potiču rast, a prvenstveno u istraživanja, razvoj i inovacije, potporu MSP-ovima, gospodarstvo s niskim emisijama ugljika te informacijske i komunikacijske tehnologije.

---

[54] Europa

http://europa.eu/about-eu/funding-grants 24.08.2015.

[55]Europa
http://europa.eu/about-eu/funding-grants 24.08.2015.

Sredstva iz fondova ESI dodjeljuju se u okviru višegodišnjih programa koji se sufinanciraju na nacionalnoj razini, dodjelu odobrava Komisija, a provode je države članice i njihove regije pod zajedničkim upravljanjem. Lokalna tijela nadležna su za odabir, provedbu i praćenje projekata koji ostvaruju potporu iz fondova ESI.

Reforma okvira fondova ESI za razdoblje 2014. – 2020. uključivala je proširenje područja primjene financijskih instrumenata umjesto isključive primjene bespovratnih sredstava. Postoji pet europskih strukturnih i investicijskih fondova:

- Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) ,
- Europski socijalni fond (ESF) ,
- Kohezijski fond (KF) ,
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR),
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) .[56]

Ti fondovi dijele zajednički pravni okvir (Uredba o zajedničkim odredbama), no također podliježu određenim uredbama za pojedine fondove. Fondovi ESI važan su doprinos EU-ovim ciljevima pametnog, održivog i uključivog rasta. Iz fondova ESI projekti se mogu financirati bespovratnim sredstvima ili u okviru financijskih instrumenata te su dijelom programa koje provode upravljačka tijela u državama članicama a EFSU osigurava instrumente za financiranje rizika (ne bespovratna sredstva) s pomoću Europske investicijske banke bez zemljopisnih ili sektorskih kvota, već na temelju tržišne potražnje za financiranjem ulaganja.

4.2. EFSU (Europski fond za strateška ulaganja)

Europski fond za strateška ulaganja (EFSU) u središtu je Plana ulaganja za Europu. Europska komisija i Grupa Europske investicijske banke (EIB) pokrenule su EFSU kako bi pomogle nadoknaditi nedostatak ulaganja u EU-u mobilizacijom privatnih sredstava za strateška ulaganja. Uz potporu iz EFSU-a. Grupa EIB-a osigurava financiranje gospodarski održivih projekata, uključujući projekte s većim rizikom od

[56]Europa
http://europa.eu/about-eu/funding-grants 24.08.2015.

uobičajenih aktivnosti EIB-a. Financiranje je posebno usmjereno na sljedeće ključne sektore: promet, energetiku, digitalno gospodarstvo, okoliš i učinkovitost resursa, ljudski kapital, kulturu, zdravstvo, istraživanje, razvoj i inovacije, te potporu MSP-ovima i srednje kapitaliziranim poduzećima. EFSU je uspostavljen uredbom kojom se određuju pravila i osiguravaju proračunska sredstva za prva dva dijela „Plana ulaganja za Europu" Europski savjetodavni centar za ulaganja, koji također podrazumijeva uspostavu Europskog portala za ulagačke projekte. Pravila provode Komisija i Europska investicijska banka. Glavna je funkcija EFSU-a preuzimanje određenog rizika povezanog s aktivnostima koje provode Europska investicijska banka (EIB) i Europski investicijski fond. EIB može ulagati u projekte s višim profilom rizika od uobičajenog zahvaljujući poboljšanoj sposobnosti podnošenja rizika koju mu pruža EFSU. Očekuje se da će ulaganja EIB-a osigurana jamstvom EU-a privući privatna ulaganja.

Uredbom o EFSU-u nudi se mogućnost financiranja platformi za ulaganja, usmjeravanja financijskih doprinosa u niz investicijskih projekata s naglaskom na određene teme ili regije te operacije financiranja i ulaganja u suradnji s nacionalnim razvojnim bankama (NRB-ovima).

EFSU-om se nastoji premostiti trenutačne prepreke na tržištu uklanjanjem tržišnih nejednakosti i poticanjem privatnih ulaganja. EFSU je ključni element „Plana ulaganja za Europu" čija je svrha poticanje dugoročnog gospodarskog rasta i konkurentnosti. Cilj tog fonda jest doprinijeti upotrebi javnih sredstava, među ostalim sredstava iz proračuna EU-a, kako bi se potaknula privatna ulaganja. Fond je zaseban i transparentan subjekt i zaseban račun kojim upravlja Europska investicijska banka. Uspostavljen je uredbom o Europskom fondu za strateška ulaganja, Europskom savjetodavnom centru za ulaganja i Europskom portalu za ulagačke projekte. Njime će se podupirati strateška ulaganja u ključnim područjima poput infrastrukture, obrazovanja, istraživanja, inovacija i rizičnog financiranja za mala poduzeća. Prijedlogom Uredbe o Europskom fondu za strateška ulaganja (EFSU) će se

uspostaviti pravni okvir i osigurati proračunska sredstva za prva dva dijela "Plana" ulaganja, mobilizaciju financijskih sredstava i financiranje ulaganja.[57]

Europski savjetodavni centar za ulaganja (ESCU) je europski portal za investicijske potpore. U centru će se razmjenjivati dobre prakse, stečeno iskustvo i studije slučaja temeljene na praksi financiranja projekata i upravljanja njima. ESCU je zajednička inicijativa Komisije i EIB-a. Portal projekata ulaganja EU-a je Transparentan portal održivih projekata kako bi se osiguralo da ulagači imaju pouzdane informacije na kojima temelje svoje odluke.

Razlike između ESI i EFSU fondova su u profilu rizika i kriterijima. Iz strukturnih fondova projekti se mogu financirati bespovratnim sredstvima ili u okviru financijskih instrumenata; a fondove decentralizirano provode upravljačka tijela u državama članicama. EFSU osigurava instrumente za financiranje rizika s pomoću Europske investicijske banke. Kako bi se poboljšali poslovno okruženje i uvjeti financiranja, „Planom ulaganja“ se obuhvača napredak prema jedinstvenom digitalnom tržištu, energetskoj uniji i uniji tržišta kapitala. Komisija je, kako bi pomogla državama članicama, popisala glavne poteškoće za ulaganja koje se nalaze na nacionalnoj razini. Od početka svjetske gospodarske i financijske krize EU bilježi niske razine ulaganja. Potrebni su zajednički i usklađeni napori na europskoj razini kako bi se taj negativni trend promijenio i kako bi Europa počela bilježiti stabilan gospodarski oporavak. Dostupne su odgovarajuće razine sredstava te se one trebaju mobilizirati unutar EU-a kao potpora ulaganjima.

- **Ciljevi plana ulaganja i putem EFSU-a**

Glavni ciljevi plana ulaganja putem EFSU-a su:

- okrenuti trendove pada ulaganja za poticanje otvaranja radnih mjesta i gospodarskog oporavka bez dodatnog povećanja javnog duga ili opterećenja nacionalnih proračuna,
- poticati ulaganja kojima se zadovoljavaju dugoročne potrebe gospodarstva i povećava konkurentnost,

[57] Europska investicijska banka, http://www.eib.org/efsi/

- poticati ulaganja kojima se pomaže ojačati europske proizvodne kapacitete i infrastrukturu, s posebnim naglaskom na stvaranje povezanijeg jedinstvenog tržišta.[58]

- **Metode izvršenja plana ulaganja putem EFSU fondova**

Jedna od glavnih metoda je *mobilizacija financijskih sredstava.* Izazov je EFSU-a prekinuti začarani krug nedostatka povjerenja i ulaganja te iskoristiti likvidnost koju posjeduju financijske institucije, trgovačka društva i pojedinci u razdoblju u kojem su javni resursi sve oskudniji. EFSU je glavni kanal kojim će se mobilizirati dodatna ulaganja u realno gospodarstvo u iznosu od najmanje 315 milijardi EUR tijekom sljedeće tri godine. Njime će se financirati projekti s većim profilom rizičnosti, čime će se pojačati učinak javne potrošnje i potaknuti privatna ulaganja. Fond će se uspostaviti u okviru Europske investicijske banke (EIB), s kojom će Komisija surađivati u okviru strateškog partnerstva. Druga metoda se odnosi na *podupiranje ulaganja u realno gospodarstvo*. Time će se posebice osigurati potpora strateškim ulaganjima, primjerice u širokopojasne i energetske mreže te manja poduzeća. Sredstva će se usmjeriti u održive projekte koji imaju stvarnu dodanu vrijednost za europsko socijalno tržišno gospodarstvo. Planom ulaganja stvorit će se portal EU-a na kojem je popis projekata koji mogu donijeti stvarnu dodanu vrijednost za europsko gospodarstvo, kao i savjetodavni centar za ulaganja koji će biti točka pristupa investicijskoj potpori za europske projekte.

Metoda *stvaranje okruženja pogodnog za ulaganja*. Prema studiji Europskog parlamenta godišnje bi se moglo ostvariti korist u iznosu od 1,467 milijarde EUR smanjivanjem razlika na jedinstvenom tržištu i iskorištavanjem njegova potencijala rasta. Time bi se mogao generirati dodatni iznos veći od 11 % BDP-a EU-a. Kako bi se poboljšalo poslovno okruženje, u planu će naglasak biti na povećanju kapitala MSP-ova i dugoročnih projekata putem novih mjera financijskog sektora. U programu rada Komisije za 2015 u prosincu utvrđene su prioritetne inicijative.

[58] Europska investicijska banka, http://www.eib.org/efsi/ , 2016.

Procjenjuje se da će se tim fondom, čija je ukupna vrijednost 21 milijarda eura, ostvariti ukupni multiplikacijski učinak od 1:15, čime će se generirati nova ulaganja u vrijednosti od otprilike 315 milijardi eura. To znači da se fondom od 21 milijarde eura Europskoj investicijskoj banci omogućuje uzimanje zajmova u otprilike trostruko većoj vrijednosti, odnosno u iznosu od oko 63 milijarde eura, koji će biti namijenjeni ulaganjima i financiranju projekata. Očekuje se da će iznos od 63 milijarde eura koji će biti na raspolaganju za ulaganja zatim privući ulaganja privatnih ulagača čija bi ukupna vrijednost trebala iznositi oko 315 milijardi eura.[59]

- **Struktura, upravni odbor EFSI fonda i odbor za ulaganje u fond**

EFSU je zaseban i transparentan subjekt i zaseban upravljan račun u EIB-u. Nadopunjuje uobičajene ulagačke aktivnosti EIB-a. EFSU se temelji na:

- jamstvu od 16 milijardi eura iz proračuna EU-a (u proračunu EU-a izdvojit će se 8 milijardi eura za osiguranje jamstva od 16 milijardi eura),
- 5 milijardi eura koje će osigurati Europska investicijska banka.

Upravljanje Europskim fondom za strateška ulaganja odvijat će se na dvije razine:

- na razini upravnog odbora,
- na razini odbora za ulaganja.[60]

Glavni direktor zadužen je za svakodnevno upravljanje EFSU-om te za predsjedanje sastancima odbora za ulaganja. Glavni direktor redovito podnosi izvješća upravnom odboru. Upravni odbor odabire kandidata za mjesto glavnog direktora. Europski parlament treba odobriti odabranog kandidata nakon saslušanja.

Upravni odbor sastoji se od četiri člana: triju koje imenuje Europska komisija i jednog kojega imenuje EIB. Upravni odbor EFSU-a odlučuje o:

- cjelokupnoj strategiji EFSU-a,
- profilu rizika EFSU-a,
- operativnim politikama i postupcima EFSU-a,
- pravilima primjenjivima na platforme za ulaganja i nacionalne razvojne banke,

[59] Europa, http://ec.europa.eu/atwork/pdf/cwp_2015_hr.pdf Strassburg, 16.12.2014. str.3.-8
[60] Europa, http://ec.europa.eu/atwork/pdf/cwp_2015_hr.pdf, Strassburg 16.12.2014. str.8

- Odbor donosi odluke konsenzusom.[61]

Odbor za ulaganja razmatra projekte i odlučuje za koje se od njih može upotrebljavati jamstvo EU-a. Odgovara upravnom odboru. Odbor za ulaganja sastoji se od 8 nezavisnih stručnjaka za tržište i glavnog direktora. Stručnjake nakon otvorenog i transparentnog postupka odabira imenuje upravni odbor na mandat u trajanju do tri godine koji se može jedanput produljiti. EFSU je organiziran na način da se jamči operativna neovisnost odbora za ulaganja. Odbor će odluke donositi običnom većinom.

- **Projekti za koje je potrebno osigurati financiranje**

Cilj je da u okviru EFSU-a težište bude na projektima u čitavom nizu područja, kao što su:

- razvoj infrastrukture,
- istraživanja i razvoj te inovacije ,
- ulaganje u obrazovanje i osposobljavanje, zdravstvo, informacijske i komunikacijske tehnologije,
- razvoj energetskog sektora.

Oko četvrtine fonda bit će posvećeno projektima kojima se podupiru mala i srednja poduzeća, kao i poduzeća srednje tržišne kapitalizacije. Poduzeće srednje tržišne kapitalizacije jest poduzeće koje ima do 3000 zaposlenika, a nije malo ni srednje poduzeće. EFSU-om se neće osiguravati bespovratna sredstva ni subvencije. Da bi projekti bili prihvaćeni moraju odgovarati određenim kriterijima. Prihvatljivi projekti moraju:

- biti gospodarski i tehnički održivi,
- doprinositi ciljevima EU-a,
- imati potencijal za iskorištavanje drugih izvora financiranja,
- biti takvi da im je nužna potpora EFSU-a te da se ne mogu provesti samo uz

[61] Europa, http://ec.europa.eu/atwork/pdf/cwp_2015_hr.pdf Strassburg, 16.12.2014. str.9

pomoć postojećih instrumenata EU-a i EIB-a.[62]

Projekti se mogu provoditi diljem EU-a i u svim prihvatljivim sektorima: nema ni geografskih ni sektorskih kvota. Osigurat će se da EIB ne bude prekomjerno izložen u određenom sektoru ili zemljopisnom području. Smjernicama za ulaganje, utvrđenima u prilogu uredbi o EFSU-u, uspostavljaju se detaljniji kriteriji za odabir projekata. Odbor za ulaganja upotrebljava smjernice za donošenje odluka o upotrebi jamstva EU-a za projekte. Smjernice se može izmijeniti delegiranim aktima. Sukladno uredbi o EFSU-u EU osigurava jamstvo u iznosu od 16 milijardi eura kako bi se podržala ulaganja i financijske operacije EIB-a. U tu će svrhu biti uspostavljen jamstveni fond od 8 milijardi eura kako bi se proračun EU-a zaštitio od eventualnih gubitaka koji mogu nastati kao posljedica aktivnosti EFSU-a. Jamstveni fond punit će se postupno iz općeg proračuna EU-a kako bi se ostvarila ciljna razina od 8 milijardi eura. To će činiti 50% ukupnog jamstva koje će EU osigurati u skladu s uredbom o EFSU-u

- **Doprinosi država članica EU-a**

Niz država članica EU-a najavilo je da namjerava doprinijeti podupiranju projekata koji će se financirati iz EFSU-a:

- Bugarska je najavila da će putem Bugarske razvojne banke dati doprinos od 100 milijuna eura.
- Francuska se obvezala da će putem Caisse des Dépôts i Bpifrancea osigurati 8 milijardi eura.
- Njemačka putem razvojne banke KfW namjerava dati doprinos od 8 milijardi eura.
- Italija će putem Cassa Depositi e Prestiti dati doprinos od 8 milijardi eura.
- Luksemburg će putem Société Nationale de Crédit et d'Investissement dati doprinos od 80 milijuna eura.
- Poljska će putem Bank Gospodarstwa Krajowego dati doprinos od 8 milijardi eura.

[62] Europa, http://www.consilium.europa.eu/hr/policies/investment-plan/strategic-investments-fund/ , 2016.

- Slovačka je najavila da će dati doprinos od 400 milijuna eura putem svojih nacionalnih razvojnih banaka Slovenský Investičný Holding i Slovenská Záručná a Rozvojová Banka.
- Španjolska će putem Instituto de Crédito Oficial dati doprinos od 1,5 milijardi eura.
- Ujedinjena Kraljevina najavila je da će dati doprinos od 6 milijardi funti (oko 8,5 milijardi eura).[63]

Strateškim kombiniranjem fondova ESI i EFSU-a može se pridonijeti zajedničkim koordiniranim nastojanjima za rješavanje pada ulaganja diljem Europe ili u pojedinim regijama. S pomoću fondova ESI i EFSU-a mogu se mobilizirati dodatna ulaganja time što se međusobno nadopunjuju i povećavaju dodanu vrijednost ulaganja. Ti fondovi nisu osmišljeni za istu svrhu, ali se nadopunjuju u smislu načela, ideje i zakonodavnog okvira. Međusobno se jačaju. Moguće ih je kombinirati na niz načina, ovisno o vrsti ulaganja. Kombinacija fondova ESI i EFSU-a može biti posebno privlačna opcija u određenim zemljama ili sektorima gdje strukturni fondovi omogućuju niz prilika, a gdje se EFSU još ne upotrebljava maksimalno učinkovito.

Za financiranje u okviru kombinacije EFSU-a i fondova ESI prihvatljiv je svaki projekt koji je gospodarski održiv, može pridonijeti rastu i otvaranju radnih mjesta u EU-u te je u skladu s investicijskim prioritetima EU-a. Programska sredstva iz fondova ESI ne mogu se izravno prenijeti u EFSU. S obzirom na njezinu prirodu i strukturu, projektna potpora iz EFSU-a ne može se smatrati nacionalnim sufinanciranjem programa koji se financira iz fondova ESI. Međutim, program koji se financira iz fondova ESI ipak se može sufinancirati na nacionalnoj razini, i to u okviru drugog financijskog proizvoda EIB-a ili EIF-a, bilo zajma za strukturne programe bilo u okviru intervencije na razini projekta. U određenim okolnostima moguće je sva dodatna sredstva potpomognuta ili potaknuta kombiniranim intervencijama fondova ESI i EFSU-a smatrati nacionalnim sufinanciranjem za program koji se financira iz fondova ESI.

[63] Vijeće Europske unije, Doprinosi država članica EU
http://www.consilium.europa.eu/

4.3. Rezultati Investicijskog plana za Europu

Investicijski plan za Europu već daje pozitivne rezultate. U nastavku rada su prikazani rezultati –očekivani te ostvareni.. Podaci su evidentirani u siječnju 2016.g.

Očekivani rezultati prema zemljama EU

Članice EU su prilikom formiranja Europskog investicijskog plana sastavile dokumente u kojima su navedeni željeni projekti te iznosi koje očekuju dobiti putem EFSU-a. Te su tako navele slijedeće:

- Austrija: financiranje EFSU-a dva projekta koja bi iznosila 22 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 308 milijuna eura, a koristi se za 515 malih i srednjih poduzeća.
- Belgija: financiranje putem EFSU-a šest projekata koje bi iznosilo 57.600.000 eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 684,5 milijuna eura, a koristi 2,021 malih i srednjih poduzeća.
- Bugarska: financiranje putem EFSu-a četiri projekta iznosi 9,6 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 220,2 milijuna eura, a koristi 1.590 malih i srednjih poduzeća i start-up.
- Češka Republika: financiranje putem EFSI fonda se odnosi na šest projekata iznosa od 41,8 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 794,3 milijuna eura, a koristi se za 3,415 mala i srednja poduzeća.
- Hrvatska: financiranje putem EFSU-a tri odobrena projekta s posredničkim bankama iznose 4,1 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 106 milijuna eura, a koristi se za 946 malih i srednjih poduzeća.
- Danska: financiranje putem EFSU-a četiri projekta na 40,7 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 508 milijuna eura, a koristi 641 malih i srednjih poduzeća.
- Finska: financiranje putem EFSu-a na iznos od 15 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja od 210 milijuna eura, a koristi 300 malih i srednjih poduzeća. [64]

[64] Europska komisija, http://ec.europa.eu/priorities, Agreements approved by the European Investment Fund, The investment plan for Europe,state of play may 2016. , 01.06.2016.

- Francuska: financiranje putem EFSU-a 20 odobrenih projekata iznosi 518.100.000 eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 6,3 milijardi eura, a korist 38,436 malih i srednjih poduzeća.
- Njemačka: financiranje putem EFSU-a 15 odobrenih projekata iznosi 342.300.000 eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja od 5,8 milijardi eura, a korist 29,266 malih i srednjih poduzeća.
- Grčka: financiranje putem EFSU-a iznosa od 4.000.000 eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja od 56 milijuna eura, a koristi 121 malih i srednjih poduzeća.
- Mađarska: financiranje putem EFSU-a tri odobrena projekta iznose 6,8 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 515 milijuna eura, a koristi 2,485 malih i srednjih poduzeća.
- Irska: financiranje putem EFSU-a 4 projekta iznosi 71,8 eura milijuna. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 477,5 milijuna eura, a koristi 126 malih i srednjih poduzeća.
- Italija: financiranje putem EFSU-a 28 projekata iznose na 353 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 7,8 milijardi eura, a korist 44,840 malih i srednjih poduzeća.
- Latvia: financiranje putem EFSU-a dva projekta iznosi 1 milijun eura. Očekuje se da se aktiviraju 70 milijuna eura ulaganja, a koristi do 1.200 malih i srednjih poduzeća.
- Litva: financiranje putem EFSU-a dva projektaiznosi 1 milijun eura. Očekuje se da se aktiviraju 70 milijuna eura ulaganja, a koristi do 1.200 malih i srednjih poduzeća.
- Luksemburg: financiranje putem EFSU-a dva projekta s posredničkim banaka ili fondova iznosi 11 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja od 154 milijuna eura, a koristi 176 malih i srednjih poduzeća.
- Nizozemska: financiranje putem EFSU-a četiri projekta s iznose do 42 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 331,6 milijuna eura, a koristi 719 malih i srednjih poduzeća. [65]

[65] Europska komisija, http://ec.europa.eu/priorities, Agreements approved by the European Investment Fund, The investment plan for Europe,state of play may 2016. , 01.06.2016.

- Poljska: financiranje putem EFSU-a pet projekata iznosa 22 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 706,9 milijuna eura, a korist 10,610 malih i srednjih poduzeća.
- Portugal: financiranje putem EFSU-a tri projekta iznosi 42 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 588 milijuna eura, a koristi 590 malih i srednjih poduzeća.
- Rumunjska: financiranje putem EFSU-a dva projekta vrijednosti 5 milijuna eura. Očekuje se da se aktiviraju 70 milijuna eura ulaganja, a koristi se za 466 malih i srednjih poduzeća.
- Slovačka: financiranje pod EFSU-a dva iznosa 11 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja i koristi 210 milijuna eura do 6,125 mala i srednja poduzeća.
- Slovenija: financiranje pod EFSU-a za projekte iznosa 8,1 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 387,7 milijuna eura, a koristi 1.500 malih i srednjih poduzeća.
- Španjolska: financiranje pod EFSU-a devet projekata u vrijednosti 252 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 4,5 milijardi eura, a korist 17,905 malih i srednjih poduzeća.
- Švedska: financiranje pod EFSU-a za četiri projekta koa bi iznosila do 46 milijuna eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 584,8 milijuna eura, a koristi 799 malih i srednjih poduzeća.
- Ujedinjeno kraljevstvo: financiranje pod EFSU-a 15 projekata iznosi 462.300.000 eura. Očekuje se da će potaknuti ulaganja 5,6 milijarde eura, a koristi 9,472 malih i srednjih poduzeća.[66]

[66] Europska komisija, http://ec.europa.eu/priorities, Agreements approved by the European Investment Fund, The investment plan for Europe,state of play may 2016. , 01.06.2016.

Ostvareni rezultati investicijskog plana ulaganja sredstava putem EFSU-a prema državama:

(podaci su evidentirani u svibnju 2016. godine.)

- *Belgija*

Na području infrastrukture i inovacija odobreno 2 projekta, te područje SME (Small and medium enterprises) odobreno 5 ugovora.

Infrastrukturni projekti: Implementacija druge faze Beldwin, velikog parka vjetrenjača na obali Belgije.Ulaganje EIB putem EFSI fonda iznosi 100 mil eura, dok je vrijednost potpune investicije 653 mil eura.

Drugi projekt je u postupku odobrenja a odnosi se na naseljavanje prijašnjih industrijskih zona te njihovo revitalizacija u područje pogodno za život.

- *Danska*

Na području infrastrukture i inovacija odobreno 2 projekta, te područje SME odobreno 1 ugovor.

Infrastrukturni projekti: Financiranje obnovljivih izvora energije te prijenos električne energije. Ulaganje EIB putem EFSI fonda iznosi 75 mil eura dok vrijednost cijelog projekta iznosi 2 milijarde eura. Drugi projekt odnosi se na područje proizvodnje bioplina.

- *Francuska*

Na području infrastrukture i inovacija odobreno 8 projekta, te područje SME odobreno 9 ugovora. 8 projekata odnose se na područje energije,zdravstva i socijalne ekonomije, transporta, ICT, te okoliša.

Projekti: efikasnije korištenje energije u starim zgradama u francuskoj. Ulaganje EIB iznosi 400 mil eura dok je iznos cijele investicije 800 mil eura.

Investiranje u male do srednje velike projekte obnovljive energije.Iznos ulaganja putem EFSI fonda 50 mil eura, iznos cijelog projekta je 1 milijarda eura.

- *Njemačka*

Na području infrastrukture i inovacija odobreno 1 projekt, te područje SME odobreno 6 ugovora.

Projekt: Investiranje projekta za podjelu rizika davanjem zajmova za projetke obnovljivih izvora energije. Projekt je trenutno pod postupkom te točan iznos investiranja nije poznat.

- *Italija*

Na području infrastrukture i inovacija odobreno 7 projekta, te područje SME odobreno 10 ugovora.

Projekti: Modernizacija proizvodnje čelika. Iznos ulaganja putem fonda 100 mil eura dok je iznos financiranja cijelog projekta 227 mil eura.

Ostalih 6 projekata su pod procesom odobrenja a odnose se na energiju,transport,ICT, istraživanje i razvoj.

- *Nizozemska*

Na području infrastrukture i inovacija odobreno 2 projekta, te područje SME odobreno 3 ugovora.

Projekti: krediti i pozajmice za SME u iznosu od 100 mil eura dok je iznos projekta 200 mil eura.

- *Španjolska*

Na području infrastrukture i inovacija odobreno 6 projekta, te područje SME odobreno 3 ugovora.

Projekti: Ulaganje u istraživanje i razvoj za poboljšanje medicinske efikasnosti u liječenju raznih bolesti kao što su Alzheimer-ova bolest, srčani i krvožilni sustavi. Financiranje iz fonda iznosi 100 mil eura a vrijednost cijelog projekta 241 mil eura. Investiranje u razvoj bio-tehnologije.EIB financiranje putem fonda iznosi 50 mil eura a iznos projekta 313 mil eura. Ostali projekti su u postupku a odnose se na područje energije, transporta te istraživanja i razvoja.

- *Ujedinjeno Kraljevstvo*

Na području infrastrukture i inovacija odobreno 7 projekta, te područje SME odobreno 6 ugovora

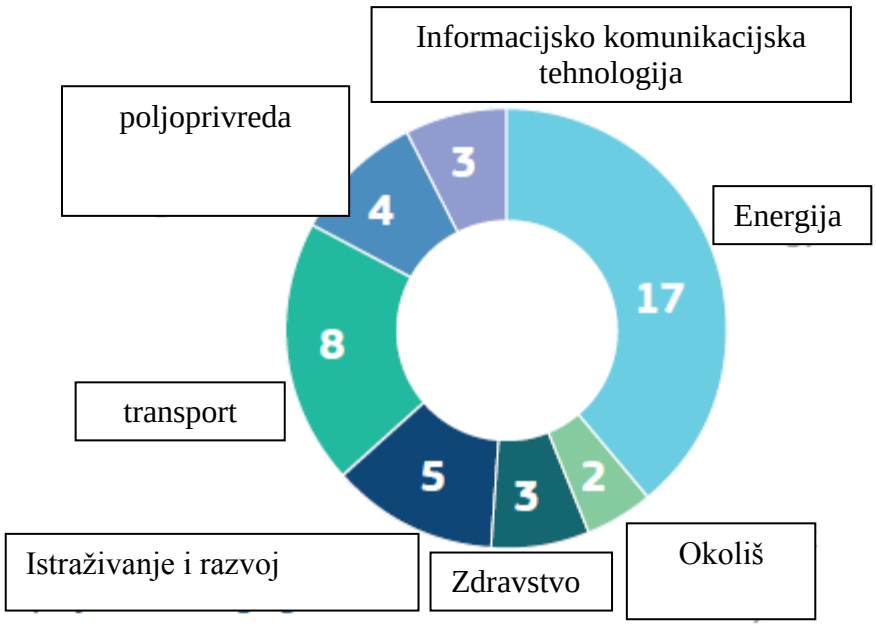
Projekti: Konstrukcija farmi vjetrenjača na jugo-istočnoj obali Engleske. Iznos ulaganja EIB putem EFSI fonda iznosi 317 mil eura.

Konstrukcija nove bolnice na području Birmingham-a,gdje je iznos financiranja od strane EU 170 mil eura a vrijednost projekta 494 mil eura. Ostali projekti odnose se na područje energije,okoliša te zdravstva. [67]

[67] Europa, https://ec.europa.eu/priorities/publications/investment-plan-state-play-january-2016_en
The investment plan for Europe,State of plan,january 2016.

- ***Rezultati ulaganja prema sektorima***

Graf 2. Razina ulaganja prema sektorima (pojedina ulaganja pokrivaju i nekoliko sektora istodobno)

Izvor: The investment plan for Europe, State of plan, January 2016.

Od 42 projekta koji su do sada odobreni od strane EIB i financirani putem EFSI fonda dva projekta se odnose na područje poljoprivrede te su locirani na području Poljske i Finske. Nadalje, na području okoliša odobreno je 6 projekata u Francuskoj i Belgiji, te u Irskoj, Finskoj, Italiji i Španjolskoj.U području energije odobreno je 17 projekata u 9 zemalja članica. U ICT sektoru odobreno je 3 projekta na području Francuske i Italije, dok je na području istraživanja i razvoja odobreno 5 projekata u Španjolskoj, Finskoj te Italiji. Zdravstveni sektor bilježi 4 odobrena projekta u Italiji, Velikoj Britaniji, Španjolskoj te Irskoj. U transportu je do sada odobreno 8 projekata u 5 zemalja članica.[68]

[68] Europa. https://ec.europa.eu/priorities/publications/investment-plan-state-play-january-2016_en
The investment plan for Europe,State of plan,january 2016.

5. HRVATSKA I INVESTICIJSKI PLAN ZA EUROPU

5.1. Temeljna obilježja hrvatskog gospodarstva

Jedan je od najvažnijih ciljeva gospodarske politike u svakoj zemlji, pa tako i u Hrvatskoj, je izgradnja i stalno unapređivanje gospodarskog sustava kako bi on bio sposoban generirati visoke stope rasta, koje su istovremeno ekonomski, socijalno i ekološki održive. Ostvarivanjem tog cilja omogučilo bi se hrvatskim građanima približavanje razini životnog standarda koja je ostvarena u razvijenim tržišnim gospodarstvima i to u razumnom vremenskom periodu. Bitno je da izgradnja otvorenog tržišnog gospodarstva najbolje zadovoljava potrebu snažnog rasta. Nakon početne nestabilnosti, koja se ogledala u visokoj inflaciji, monetizaciji fiskalnog deficita i tome prilagođenoj monetarnoj politici, makroekonomsko je okruženje od 1994. godine u znatnoj mjeri stabilizirano. Inflacija je niska i predvidiva, izgrađen je suvremeni porezni sustav koji ne generira značajnije deficite, a monetarna je politika usredotočena na stabilnost cijena. Nakon velikog pada outputa početkom 90-ih godina, ostvaren je i značajan rast.[69]

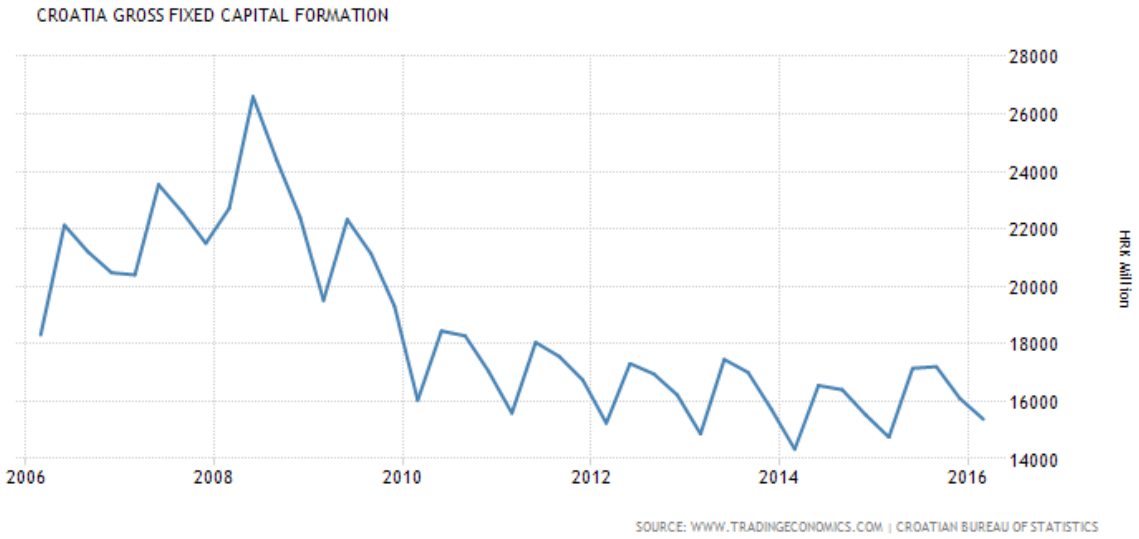
Tranzicijska recesija, koja je karakterizirala sve zemlje nakon raspada socijalističkog sustava, u Hrvatskoj je bila dublja nego kod ostalih zemalja. Pad BDP-a od 7.1% u 1990. godini bio je u skladu s problemima u gospodarstvu same zemlje,. No, već 1991. godine, pad outputa je odražavao, osim tranzicijskih faktora, i utjecaj ratne agresije na Hrvatsku. Kumulativni pad dohotka u razdoblju 1989-93. godina iznosio je 40 % i bio je znatno veći nego u ostalim srednjoeuropskim tranzicijskim zemljama.[70]

[69] D. Mikulić, S. Madžarević, Procjena neformalnog gospodarstva u poljoprivredi, industriji I trgovini, financijska teorija I praksa,2002. 26(1) str. 145.-172.

[70] D. Nestić, A Mervar, Makroekonomska politika i gospodarski rast u Hrvatskoj:stanje i perspektive, broj 73,1999. Str.342.-360.

Graf 6. Investicije u fiksni kapital od 2006. -2016. godine

(Izraženo u mil HRK)[71]

Izvor: Trading economics

Pad potrošnje države nakon 1995. godine, zapravo prikriva činjenicu da su značajnije povečani državni izdaci u obliku kapitalnih rashoda, te transfera i subvencija (koji se ne ubrajaju u kategoriju potrošnje sektora države prema metodologiji izrade nacionalnih računa). Tako su ukupni izdaci opće države porasli s 44% BDP-a u 1994. godini na gotovo 52% BDP-au 1997. god. Kapitalni rashodi opće države rasli su s oko 3% BDP-a u 1994. na 6.8% u 1996. i 6.1% u 1997. godini. Kako se ovi izdaci evidentiraju kao investicije, oni objašnjavaju znatan dio porasta investicija u Hrvatskoj od 1994. do 1997. godine. Rast ukupnih investicija sa 17% BDP-a u 1994. na preko 25% u 1997. Godini mogao bi se smatrati značajnim postignućem sa stajališta budućeg razvoja. Medutim, struktura investicija ne pruža dovoljno osnova za takvu ocjenu. Ako izdvojimo investicije u zalihe, koje svake godine odnose 2-3% BDP-a[72], preostali dio investicija u fiksni kapital možemo razvrstati u nekoliko kategorija. Ponajprije, mogu se izdvojiti investicije sektora kućanstava, koje se uglavnom odnose na stanogradnju. Ove investicije su pomogle oporavku graditeljstva u Hrvatskoj, all sa stajališta dugoročnog gospodarskog rasta nisu toliko značajne. Veća

[71] Trading economics, http://www.tradingeconomics.com/croatia/gross-fixed-capital-formation , 14.06.2016.

[72] Lovrincevic, 1998

dostupnost kredita 1996. I naročito 1997. godine, kao i obnova kuća koje je financirala država dovele su do porasta investicija kućanstava s 3% BDP-a u 1994. na oko 6% u 1996. odnosno 5% u 1997. Godini. Država je za svoje potrebe u 1994. godini nabavila fiksne kapitalne imovine u iznosu od 2.5% BDP-a, a u 1996. i 1997. godini 3.4 odnosno 3.1% BDP-a. Na osnovi ovih podataka može se procijeniti da su investicije poduzetnika u fiksni kapital u 1994. godini iznosile oko 8.5% BDP-a i da su porasle na 11.5% BDP-a u 1996. Nešto jači rast ovih investicija dogodio se 1997. godine, kada su one iznosile priblizno 15% BDP-a.[73] u razdoblju od 2000.-2005.god. ostvarene investicije u dugotrajnu imovinu pravnih osoba su činile preko 20% BDP-a, s time da su najveći udjeli ostvareni u 2003. (28,5%) i u 2004. godini (27,3%). Pri tome su u 2004. dosegnule 56,4 mlrd. kuna što je 84% više nego u 2000. godini.

U spomenutom razdoblju te su investicije iznosile 215,9 mlrd. kuna, a najveći investitor bio je sektor industrije sa prosječnim udjelom od 24,3%. Na drugom mjestu nalazi se državni sektor sa udjelom od 17,9% ili 37,4 mlrd. kuna, čime se još jednom potvrđuje velika uloga države u investicijskoj aktivnosti. Slijede trgovina i građevinarstvo koje su uz hotele i restorane te financijsko posredovanje zabilježile i najbrži prosječni godišnji rast investicija. Razvoj građevinarstva posljednjih godina, potaknut izgradnjom prometne infrastrukture, doveo je po prvi puta u 2003. godini spomenutu djelatnost ispred prerađivačke industrije u pogledu ostvarenih investicija. Međutim, u 2004. godini takav trend je zaustavljen pa se bilježi pad investicija u građevinarstvu u odnosu na prethodnu godinu, što je utjecalo i na usporavanje rasta te djelatnosti. Tehnička struktura investicija pokazuje da se oko 50% ukupnih investicija odnosi na građevinske radove, dok ostalo čini oprema s montažom te ostala ulaganja (licence, software). Dugoročno gledano najisplativija su ulaganja u opremu i znanje. Ulaganja u građevinske radove u rastu su posljednjih godina, s iznimkom 2004. godine, kada je po prvi puta od 2000. godine, zabilježeno smanjenje tih investicija na međugodišnjoj razini za 2,4%.

Između 1994. i 2008. hrvatsko gospodarstvo je iskazalo relativno visoke stope ekonomskog rasta. Jedan od glavnih pokretača rasta nacionalne ekonomije predstavljala je domaća potražnja, koja je u periodu između 2001. i 2008. rasla po stopi višoj od 6% godišnje (odnosno brže od rasta BDP-a). Tijekom 2009. i 2010.

[73] D. Nestić, A. Mervar, Makroekonomska politika i gospodarski rast u Hrvatskoj:stanje i perspektive, broj 73,1999. Str.342-360.

Došlo je do pada realne potrošnje kućanstva od skoro 10%, kao rezultat pada neto realnih dohodaka, što se reflektiralo i kao smanjenje obujma uvoznih dobara. Tijekom niza godina povećana domaća potražnja, posebice privatna potrošnja temeljena na zaduživanju, predstavljala je jedan od uzroka kontinuiranog povećanja ukupne vanjske zaduženosti. Relevantno je da porast konzumerističkih tendencija nije popraćen adekvatnim povećanjem stope štednje. Razlika između domaćih investicija i domaće štednje važan je ekonomski indikator koji ukazuje na visinu upotrebe inozemnih fi nancijskih izvora. U Hrvatskoj je navedena stopa, izračunata u postotku BDP-a, konstantno negativna: tako je primjerice tijekom 2008. iznosila -10,9%, a 2009. godine: -6%26. Iako je zemljama u tranziciji inozemno zaduživanje neophodno za ubrzani razvoj, ono ima smisla samo ako je investicija dugoročno rentabilna, a ne okrenuta tekućoj potrošnji.[74]

Krajem 2008. svjetska ekonomska kriza manifestirala se u Hrvatskoj, prvotno zaustavljanjem gospodarskog rasta, zatim smanjenjem proizvodnje i potrošnje, te naposljetku padom BDP-a od 5,8%[75]

Trenutna svjetska kriza ima mali utjecaj na hrvatsku krizu. Hrvatska se i prije svjetske krize puno zadužila i počela se deindustrijalizirati. Radni kontingent je već odavna ispod 55%, nezaposlenost iznad 10%, a uvoz puno veći od izvoza, itd.[76]

Republika Hrvatska je, prema razvijenosti, uspoređujući visinu BDP-a po glavi stanovnika po paritetu kupovne moći u odnosu na prosjek Europske unije, u 2014. bila treća odozdo: iza nas su bile samo Rumunjska i Bugarska s tendencijom da nas prestignu jer rastu brže; U posljednjih šest godina to su učinile Mađarska, Latvija i Poljska.

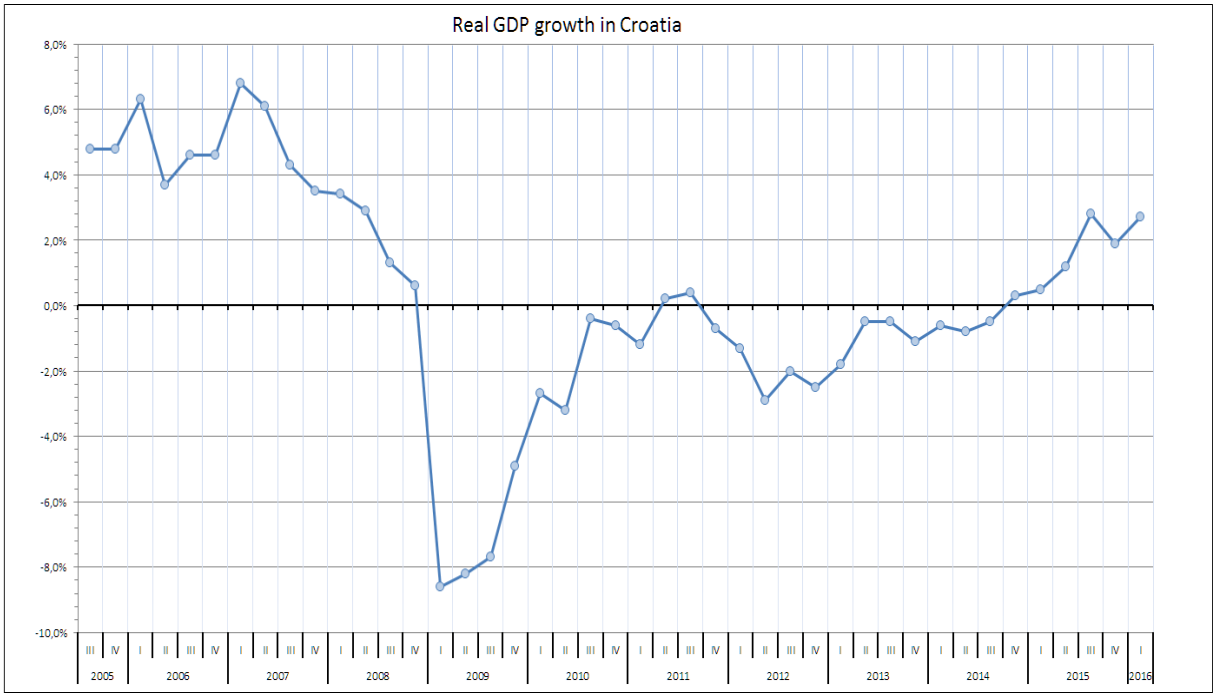
[74] Državni zavod za statistiku: Statističke informacije 2010., Zagreb, 2010., str.44

[75] World Bank: Izvješće o konvergenciji Hrvatske s EU: Ostvarivanje i održavanje viših stopa gospodarskog rasta, Izvješće br. 48879- HR, 2009., str. 9.

[76] HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA- Centar za makroekonomske analize „Hrvatsko gospodarstvo u razdoblju od 2000.-2004 god.“ , Zagreb, 2005.

Grafikon 7. Kretanje BDP-a Hrvatske od 2005. -2016. Godine

(u %)[77]

Izvor: DZO

Naime, BDP po glavi stanovnika po paritetu kupovne moći 2008. iznosio je u Hrvatskoj 64 posto prosjeka EU, više od Mađarske (62%), Latvije (60%), Poljske (55%), Rumunjske (48%) i Bugarske (43%). U 2014., šestoj recesijskoj godini u Hrvatskoj zaredom, BDP per capita po paritetu kupovne moći pao je na 59% prosjeka EU, dok je istovremeno Bugarska porasla na 45 posto, a Rumunjska na 54% prosjeka EU. Ako hrvatski BDP ove i idućih godina bude rastao po stopi od jedan posto godišnje, a Rumunji svake godine nastave s očekivanim rastom - koji je za ovu godinu iznosi oko 3% - za 3-4 godine sustići će nas i prestići prema razvijenosti, iako je Hrvatska još 2008. bila za trećinu razvijenija. Hrvatskoj su putem instrumenata Kohezijske, zajedničke poljoprivredne i zajedničke ribarske politike na raspolaganju 10,74 milijarde eura. Od toga je za potrebe korištenja fondova

[77] Državni zavod za statistiku RH, http://www.dzs.hr/ , 14.06.2016.

Kohezijske politike za Hrvatsku (prema tekućim cijenama) predviđeno oko 8,6 milijardi eura.[78]

Značaj sredstava fondova EU pokazuje činjenica da je njihov udio (uključujući nacionalnu kontribuciju) u financiranju javnih investicija u državama istočne Europe u razdoblju 2010. - 2012. iznosio više od 50%. U nekim državama taj je udio bio i više od 70%, a u Slovačkoj i više od 90% .[79]

Sadašnja kriza je i kriza političkog, ekonomskog i financijskog sustava koji je uspostavljen nakon Drugog svjetskog rata u potpuno drugačijim političkim, ekonomskim i financijskim odnosima. Sada su se ti odnosi promijenili i vrše prirodan pritisak na promjenu sustava.

Prema mnogim pokazateljima suočeni smo i s krizom industrijskog društva I nastankom novog društva koje vrši pritisak na promjenu gospodarske i društvene strukture. Ova je kriza puno složenija od krize tridesetih godina prošlog stoljeća i za njezino rješavanje potrebne su puno složenije mjere od onih koje sada vlade pojedinih država i međunarodne institucije poduzimaju za njezino rješavanje. Takve mjere mogu biti uspješne samo ako su početak procesa stvaranja novog sustava koji uvažava sve promjene koje su se dogodile u različitim dijelovima društvenog i gospodarskog života u proteklom stoljeću, ali i sve specifičnosti koje pojedini dijelovi zemaljske kugle imaju.[80]

Hrvatska je punopravna članica EU od 2013. godine, kao ekonomske integracije ali nije i članica Europske monetarne unije, kao monetarne integracije. Uz visok stupanj integracijskih odnosa i procesa, može se reći da se EU kreće u 2 pravca na kojima se vozi različitim brzinama. Na jednom putu događa se ekonomska integracija 28 zemalja, kroz sporiju brzinu ujedinjavanja, kroz usklađivanje ekonomskih politika, a na drugom se događa šira i brža integracija kroz dodatno integriranje monetarnih politika s usvajanjem zajedničke valute eura.

Hrvatska se po svim makroekonomskim pokazateljima nalazi pri dnu Europske unije bez naznaka oporavka. Malene stope rasta, koje se javljaju u ovoj godini daleko su

---

[78] Banka hr.
http://www.banka.hr/hgk , 25.11.2015.

[79] banka.hr
http://www.banka.hr/hgk , 25.11.2015.

[80] Jurčić, LJ., Hrvatsko gospodarstvo,stanje i perspektive, studeni, 2011.

od stopa koje bi značile zaustavljanje krize i razvoj Hrvatske. Uzroci ovakvog stanja nalaze se u modelu ekonomske politike koji se posljednjih dvadesetak godina primjenjuje u Hrvatskoj. Proces ozdravljenja Hrvatske trebao bi se odvijati u dva koraka. Prvi korak je gašenje izvora krize a drugi korak je razvojna politika u skladu s hrvatskim speci- fičnostima i u okviru standarda Europske unije.[81]

Zbog vremena i prostora u kojem živimo, Hrvatskoj je mjesto u EU, a Hrvatska ulaskom u EU formalno završava tranzicijsko razdoblje. Ekonomske i društvene štete koje su nastale hrvatskim tranzicijskim procesom su veće od koristi. Ušli smo u EU s vanjskim dugom većim od bruto domaćeg proizvoda i sa manjom vrijednošću imovine u nacionalnom vlasništvu u odnosu na vrijeme prije tranzicije, s najmanjim radnim kontingentom u odnosu na ukupan broj stanovnika, s nezaposlenošću koja spada među najveće u Europi, s najmanjim udjelom izvoza u BDP od svih tranzicijskih zemalja, s iznimno neravnomjernom raspodjelom nacionalnog bogatstva i dohotka, itd. Hrvatska je jedna od rijetkih europskih zemalja koja je cijelo proteklo razdoblje pa i danas još, u krizi. [82]

5.2. Prijavljeni projekti i rezultati u okviru Investicijskog plana za Europu

Plan ulaganja Europske komisije na tragu je koncepta za koji se zalaže vlada RH, a koji se temelji na fiskalnoj konsolidaciji, provedbi strukturnih reformi i jačanju investicijske aktivnosti istodobno. Prednost će svakako imati projekti uz inicijalno ulaganje javnog novca mogu pridonijeti mobilizaciji i ulaganju privatnog kapitala kako bi financijska poluga imala što veći učinak u rastu investicijske aktivnosti.

Hrvatska je podržavajući plan Europskog investiranja prijavila 77 projekata. Među tim projektima se nalaze oni koji su prihvatljivi za sufinanciranje iz fondova EU, uključujući i veliki popis projekata iz operativnog plana „kohezija i konkurentnost“ za 2014.-2020. Vrijednost ulaganja hrvatskih projekata s Junckerove liste je 7.47 milijardi Eura. Najviše je projekata prijavljeno na području prometne infrastrukture s procijenjenom vrijednošću od 6.98 milijardi eura kroz 31 projekt dok po samoj vrijednosti projekta prednjači energetika s 8.73 milijarde eura kroz 21 projekt. Na

[81] D. Vojnić, (2010.) “Kriza suvremenog kapitalizma (s posebnim osvrtom na krizu realnoga socijalizma i samoupravnoga socijalizma)” Ekonomski pregled, (61), 5-6.

[82] LJ. Jurčić, Hrvatsko gospodarstvo,stanje i perspektive, studeni, 2011. Str. 782

zaštitu okoliša i učinkovitost resursa odnosi se 15 projekata ukupno vrijednih 3.94 milijarde eura, sedam projekata vrijednih 1,5 milijardi eura su iz područja znanja,inovacija i digitalne ekonomije, a tri u vrijednosti 369,4 milijuna eura iz društvene infrastrukture i zdravstvenog turizma. Među predloženim projektima s područja prometne infrastrukture su primjerice autocesta Križišče-Žuta Lokva, ukupne vrijednosti 850 milijuna eura, spojna cesta do juga Dalmacije od 370 milijuna eura, a među desetak projekata iz željezničkog prometa predloženi su primjerice projekti izgradnje nove dvokolosječne pruge na dionici Goljak-Skradnik, ukupne vrijednosti 659 milijuna eura, druga i treća faza na dionici Dugo Selo-Novska od 572.5 milijuna eura. Na listi infrastrukturnih projekata je i višenamjenski kanal Dunav-Sava,vrijednosti 850 milijuna eura. Hrvatska će također predložiti i dvadesetak energetskih projekata među kojima su i projekt Zagreb na Savi (HE Podsused) ukupne vrijednosti 1,2 milijarde eura, TE Plomin C vrijednosti 810,7 milijuna eura, LNG terminal Omišalj 760 milijuna eura, HES Kosinj HE Sinj 2 od 600 milijuna eura, HE Molve 1 i 2 u vrijednosti od 456 milijuna eura, VHS Osijek 346,7 milijuna eura, plinovod IAP 330 milijuna eura kao i četiri programa energetske učinkovitosti ukupne vrijednosti od 2,4 milijarde eura.

Ukupna vrijednost regionalnih odnosno lokalnih projekata odvodnje procjenjuje na gotovo 3 milijarde eura. Među projektima vezanim za gospodarenje otpadom su primjerice centar za gospodarenje otpadom grada zagreba, vrijednosti 300 milijuna eura, kao i projekti centara Antunovac,Biljane Donje, Lećevica, Piškornica vrijednosti od 30 do 80 milijuna eura. Među projektima veće vrijednosti su projekt razvoja širokopojasne infrastrukture vrijedan 980 milijuna eura,projekt POS najam 420 milijuna eura i program e-škole vrijednosti od 287,3 milijuna eura.[83]

Iskorištenje sredstava Kohezijske politike u punom potencijalu moglo bi povećati hrvatski BDP za 2-3 postotna boda godišnje, a iskorištenje prilika financiranja kroz Junckerov plan u punom potencijalu za 0,9 postotnih bodova. U situaciji dugotrajne, šestogodišnje krize koja je u razdoblju 2008. - 2014. više od 12 posto BDP-a i produbila rizike za ulaganja, Hrvatskoj su ovakvi izvori investicija neophodna stepenica i trebaju biti jedan od prioriteta u rastu i razvoju hrvatskoga gospodarstva.[84]

---

[83] Europska investicijska banka- EIB
http://www.eib.org/attachments/efsi_project_list_part2_en.pdf

[84] Europska investicijska banka- EIB, http://www.eib.org/attachments/efsi_project_list_part2_en.pdf

5. ZAKLJUČAK

Investicije su uvijek bile pokretač društvenog razvitka te napretka pojedinačnog gospodarstva ali i gospodarstva u cjelini. Europa se nalazi u situaciji oporavka nakon velike svjetske ekonomske i financijske krize 2007.g nakon koje su ulaganja u Europi pala na najnižu razinu za oko 15% te su investicije u prometnu infrastrukturu te energiju uvelike potrebne kako bi potaknule razvoj stvarajući tako nova radna mjesta, veću konkurentnost te potaknule pozitivan multiplikativni učinak na brži oporavak cjelokupne Europske Unije.

Sukladno tim potrebama Europska komisija sa J.C.Junckerom na čelu predstavlja "Plan investiranja u Europu" koji bi prema svim nastojanjima trebao omogučiti ostvarenje glavnog cilja. Plan je fokusiran na deset glavnih prioriteta za koje su namjenjeni određeni iznosi i investicije prema planu, formirajuči tako 3 glavne okosnice izvršenja putem pokretanja ulaganja od najmanje 315 milijardi EUR u tri godine, podupiranjem ulaganja u realno gospodarstvo te stvaranjem okruženja koje je pogodno za ulaganja.

Kako bi izvršenje plana nesmetano funkcioniralo osnovan je Europski fond za strateška ulaganja (EFSU)koji je ključni element „Plana ulaganja za Europu”. Njegova svrha je poticanje dugoročnog gospodarskog rasta i konkurentnosti. Cilj samog fonda je doprinijeti upotrebi javnih sredstava, među ostalim sredstava iz proračuna EU-a, kako bi se potaknula privatna ulaganja.

Hrvatska je također u planu vidjela priliku za razvoj i ulaganje te je tako prijavila 77 projekata koje trenutno čekaju "zeleno svijetlo" od strane Europske komisije. U sječnju 2016.g. donesen je dokument koji bilježi trenutno stanje izvršenja smjernica plana. Odobreno je 25 projekta na svim područjima plana uključujući energiju,promet, zdravstvo, istraživanje i razvoj, okoliša te poljoprivrede.

LITERATURA

Knjige:

1. Babić, M.: Makroekonomija, Tisak, Zagreb, 2007.
2. Blanchard, O.: Makroekonomija, Mate d.o.o. Zagreb., 2011.
3. Samuelson, P., Nordhouse,W.: Ekonomija, Mate, Zagreb., 2011.
4. Veličković,D.,Barać,S.: Makroekonomija, Univerzitert Singidunum., Beograd, 2009.

Znanstveni članci:

1. Bogdan, Ž., Pregled istraživanja o vezi između razvijenosti financijskog sustava i gospodarskog rasta, Pregledni rad, br. 1., 2010.
2. Benić, Đ., Ekonomska kriza u Europi i Hrvatsko gospodarstvo, Ekonomska misao i praksa, Zagreb, 2012.
3. Butorec, G., Država I ekonomija: gdje je Hrvatska, Zbornik radova, studeni 2014. Str. 514.-540.
4. Čosić, K., Fabac,R., Gospodarski rast, tehnološki razvitak i suvremeno obrazovanje,Ekonomski pregled, br.52., 2001., str. 512.-544.
5. Jurčić, Lj., Ekonomski razvitak, investicije, fi ksni kapital i ekonomija i
6. politika tranzicija, Ekonomski pregled, br. 5-6., 2005.
7. Jurčić, Lj., Financijska kriza i fiskalna politika, Ekonomski pregled, br. 5., 2010.
8. Mikulić, D., Madžarević, S., Procjena neformalnog gospodarstva u poljoprivredi, industriji I trgovini, financijska teorija I praksa, 2002.,str. 117.-144.
9. Nestić,D., Mervar A., Makroekonomska politika i gospodarski rast u Hrvatskoj:stanje i perspektive, 2000., str. 299.-324.
10. Jurčić, LJ., Hrvatsko gospodarstvo,stanje i perspektive, studeni, 2011.
11. Švaljek,S. Utjecaj fiskalnog deficit i javnog duga na gospodarski rast, br.73. 1999.
12. Vojnić, D., Kriza suvremenog kapitalizma (s posebnim osvrtom na krizu realnoga socijalizma i samoupravnoga socijalizma)" Ekonomski pregled, br.61., 2010.

Internet portal:

1. Bagehot,W., Description of the money market, (1873.), http://oll.libertyfund.org/ 24.05.2016
2. Goldsmith, R., Comparative study of economic growth and structure, (1959.), http://www.nber.org/books/unkn59-1 24.05.2016,
3. EIB, http://www.eif.org/news_centre/publications/investment_and_investment_finance_in_europe.pdf
4. Vijeće Europske unije,, Doprinosi država članica EU,http://www.consilium.europa.eu/
5. Europa, http://ec.europa.eu/atwork/pdf/cwp_2015_hr.pdf Strassburg, 16.12.2014.
6. Europa, http://europa.eu/about-eu/funding-grants 24.08.2015.
7. Europa, http://ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/ResultSerie.cfm
8. Europska investicijska banka, http://www.eib.org 24.05.2016
9. Uredbe Europskog parlamenta i vijeća O Europskom fondu za strateška ulaganja i o izmjeni uredaba (EU) br. 1291/2013 i (EU) br. 1316/2013 http://ec.europa.eu 20.05.2016
10. Europska investicijska banka http://www.eib.org/efsi/efsi-projects ,2016.
11. HBOR- http://www.hbor.hr/juncker
12. Provjera napretka strategije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast,Europska komisija, Bruxelles
13. Uredbe Europskog parlamenta i vijeća O Europskom fondu za strateška ulaganja i o izmjeni uredaba (EU) br. 1291/2013 i (EU) br. 1316/2013 http://ec.europa.eu

POPIS TABLICA I GRAFOVA

Tablice:

Tabela 1. Bruto investicije u fiksni kapital od 2005 do 2013 godine..... 15
Tabela 2. Bruto investicije u fiksni kapital od 2005 do 2015 godine..... 15
Tabela 3. Bruto investicije u fiksni kapital od 2005.-2015. godine po zemljama u Europi u trenutnim cjenama, u mil eura 17
Tabela 4. Bruto investicije u fiksni kapital od 2005.-2015. godine po zemljama u Europi u trenutnim cjenama, u mil eura 18

Grafovi

Graf 1. Rast stvarnoga BDP-a, 2004. – 2014. godine (promjena u usporedbi s prethodnom godinom u %) 9
Graf 2. BDP u tekučim tržišnim cijenama od 2004.-2014. godine (u mlrd eura) 9
Graf 3. Ukupne investicije u EU15 1970 do 2014 13
Graf 4. Ukupne investicije u EU15 1995 do 2014 14
Graf 5. Razina ulaganja prema sektorima(pojedina ulaganja pokrivaju i nekoliko sektora istodobno) 50
Graf 6. Investicije u fiksni kapital od 2006.-2016. godine ……..52
Graf 7. Kretanje BDP-a hrvatske od 2005. -2016. godine 55

PRIVITAK

Detaljni dokument prijavljenih projekata iz zemalja članica Europske Unije za dobivanje sredstava investiranja iz Investicijskog plana za Europu:

Annex 2 part 1. http://www.eib.org/attachments/efsi_project_list_part2_en.pdf
Annex 2 part 2. http://www.eib.org/attachments/efsi_project_list_part2_en.pdf

SAŽETAK

Od početka svjetske gospodarske i financijske krize EU bilježi niske razine ulaganja. Potrebni su zajednički i usklađeni napori na europskoj razini kako bi se taj negativni trend promijenio i kako bi Europa počela bilježiti stabilan gospodarski oporavak, što je glavni prioritet Junckerove Komisije. Plan ulaganja za Europu ima tri cilja: uklanjanje prepreka za ulaganja jačanjem jedinstvenog tržišta, osiguravanje vidljivosti i tehničke pomoći projektima ulaganja te pametnije iskorištavanje novih i postojećih financijskih sredstava. Prema procjenama Europske komisije Planom ulaganja moglo bi se BDP-u EU-a osigurati dodatnih 330 do 410 milijardi EUR te otvoriti 1 do 1,3 milijuna novih radnih mjesta sljedećih godina. U EU-u postoji dostatna razina likvidnosti, ali privatni ulagači ne ulažu koliko je potrebno zbog nedostatka povjerenja i nesigurnosti, a ima i drugih čimbenika. Stoga se to pitanje nastoji riješiti Planom ulaganja za Europu. U samom središtu plana je Europski fond za strateška investiranja(EFSU) kojim će se mobilizirati dodatna ulaganja u realno gospodarstvo u području infrastrukture, obrazovanja, istraživanja, inovacija, obnovljive energije i energetske učinkovitosti.Hrvatska je podržavajuči plan Europskog investiranja prijavila 77 projekata. Među tim projektima se nalaze oni koji su prihvatljivi za sufinanciranje iz fondova EU, uključujući i veliki popis projekata iz područja „kohezija i konkurentnost“ za 2014.-2020. Vrijednost ulaganja hrvatskih projekata s Junckerove liste je 7.47 milijardi Eura.

SUMMARY

Since the beginning of the global economic and financial crisis, the EU notes the low level of investment. Requires common and coordinated efforts at European level to this negative trend changed and that Europe began to record steady economic recovery, which is the main priority Juncker Commission. Investment plan for Europe has three main objectives: removing barriers to investment by strengthening the single market, ensuring visibility and technical assistance projects of investment and better use of new and existing financial resources. According to estimates by the European Commission investment plan could be of GDP in the EU to provide an additional 330 to 410 billion, and open from 1 to 1,300,000 new jobs in the coming years. In the EU there is a sufficient level of liquidity, but private investors are not as necessary because of the lack of confidence and uncertainty, but there are other factors. At the heart of the plan is the European Fund for Strategic Investment (EFSU), which will mobilize additional investments in the real economy in the field of infrastructure, education, research, innovation, renewable energy and energy efficiency. Croatia is also supporting the plan of the European investment and has registered 77 projects. Among these projects are those which are eligible for co-financing from EU funds, including a list of projects in the field of "cohesion and competitiveness" of 2014th to 2020th. The value of investment projects of Croatian list is 7.47 billion euros.